

**T.C.
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ BİLİM DALI
TEZSİZ YÜKSEK LİSANS PROJESİ**

**CHARTER (SÖZLEŞMELİ) OKULLAR VE
TÜRKİYE'DEKİ ORTAOKULLARDA
UYGULANABİLİRLİĞİ**

Kadir GÜRÜ

DENİZLİ 2025

**T.C.
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ BİLİM DALI
TEZSİZ YÜKSEK LİSANS PROJESİ**

**CHARTER (SÖZLEŞMELİ) OKULLAR VE TÜRKİYE'DEKİ
ORTAOKULLARDA UYGULANABİLİRLİĞİ**

Kadir GÜRÜ

**Danışman
Dr. Gökhan TUZCU**

ETİK BEYANNAMESİ

Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, proje yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu proje çalışmasında; proje içindeki tüm bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi; görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu; başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili eserlere bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu; atıfta bulunduğum eserlerin tümünü kaynak olarak gösterdiğimi; kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı; bu projenin herhangi bir bölümünü bu üniversitede ya da başka bir üniversitede başka bir tezsiz yüksek lisans projesi olarak sunmadığımı beyan ederim.

Kadir GÜRÜ

TEŞEKKÜR

Bu çalışmada bana danışmanlık yapan, değerli katkılar sunan, yardımlarını esirgemeyen, saat farkı gözetmeksizin telefonlarımı açıp gerekli yönlendirmeleri yapan Dr. Gökhan Tuzcu'ya tüm samimiyetimle teşekkür ederim. Bizleri “eğitim ekonomisi ve planlaması” bilim dalıyla O tanıştırdı. O olmasaydı, böyle bir bilim dalının varlığından haberimiz bile olmayacaktı. Doğal olarak bu dalda eğitim görme, araştırma yapma ve tez yazma olanağına kavuşamayacaktık. Dr. Tuzcu, bizlere, eğitimin çok farklı bir boyutunu görme olanağı sağladı. Çok teşekkür ediyorum.

Çalışmam boyunca bana katkı sağlayan eksiklerime tecrübeleriyle yardımcı olan Mustafa Kulaklı Ortaokulu Müdürü Musa Sarıtaş'a desteklerinden dolayı teşekkür ederim.

Cihan Taşkın'ın teşviki ve Mehmet Vaybil'in yönlendirmesiyle çalışmam tamamlandı. Teşekkürü borç bilirim.

Bu alışma esnasında her zaman yanımda olan sevgili eşime ve aileme sonsuz teşekkür ederim. Hepsi başarımda çok önemli yere sahipler.

Kadir GÜRÜ

ÖZET

CHARTER (SÖZLEŞMELİ) OKULLAR VE TÜRKİYE'DEKİ ORTAOKULLARDA UYGULANABİLİRLİĞİ

GÜRÜ, Kadir

Tezsiz Yüksek Lisans Projesi, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı

Eğitim Yönetimi Bilim Dalı

Proje Danışmanı: Dr. Gökhan TUZCU

Ocak 2025, 55 sayfa

Bu araştırmada, sözleşmeli (charter) ortaokulların Türkiye’de uygulanabilirliğine ilişkin okul yöneticilerinin görüşleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Veriler, 38 okul yöneticisiyle görüşülerek toplanmıştır. Araştırmada okul yöneticilerinin, finansmanının devlet tarafından karşılandığı ve özel, tüzel kişiler, vakıflar ve sivil toplum örgütleri tarafından ortaokulların kurulması ve eğitim yapabilmelerine yönelik, ön plana çıkan ağırlıklı görüş, ve okul yöneticilerinin yarısı yerinde olacağı yönünde görüş bildirmiştir. Bunun yanında eğitimin devlet okullarında yapılması gerektiği, charter ortaokulların finansmanlarının da kendilerince karşılanması gerektiği ve ülkemiz için uygun olmadığı şeklinde görüşler de ileri sürülmüştür.

Okul yöneticileri tarafından charter ortaokulun olabilirliğine yönelik olarak en fazla dile getirilen görüş, çok başarılı olacağı yönündedir. Bunu devlet denetimini iyi olması gerektiği, eğitimin devlet tekelinde olması gerektiği, uygulamasının güç olduğu ve bize uygun olmadığı yönünde görüşler izlemiştir. Okul yöneticilerinin charter ortaokulun eğitim programının özerk biçimde okul öğretmenleri tarafından hazırlanıp uygulandığı ortaokul yapısıyla ilgili olarak öne çıkan görüşün uygulamasının zor olduğudur. Bunu program devlet eliyle tek olması ve uygulanabileceği yönünde görüşler izlemiştir.

Sözleşmeli (charter) ortaokulun öğrenciler tarafından seçilmesi ve tercih edilebilmesine yönelik, okul yöneticilerinin en fazla dile getirdikleri görüşler, sistemin sağlıklı çalışmayacağı ve olumlu olacaktır. Bununla birlikte uygun olmadığı ve yönlendirme sisteminin olmadığı yönünde görüşler de bulunmaktadır. Genel olarak bakıldığında, olumsuz görüşlerin daha çoktur. Okul yöneticilerinin yarıya yakını, özerk yapıdaki ortaokulların nitelikli eğitim verebileceğini düşünmektedir. Bunun yanında,

nitelikli eğitim veremeyeceği ve koşulları karşılırsa bunun olabileceği şeklinde görüşler de bulunmaktadır.

Okul yöneticilerinin tamamına yakını, yürürlükteki yasalara göre, sözleşmeli vezerk yapıda ortaokulların kurulabilmesinin olanaklı olmadığını düşünmektedir. Yine okul yöneticilerinin yarıya yakını, sözleşmeli (charter) ortaokullardaki kalitenin, kamuya (devlete) ait ortaokullardaki kaliteden daha yüksek olacağını düşünmektedir. Bunu devlet kurumlarının daha iyi olduğu, değişken olduğu ve rekabetin artacağı görüşleri izlemiştir.

Anahtar Sözcükler: Charter okul, Sözleşmeli okul, Eğitim ekonomisi.

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
TEZSİZ YÜKSEK LİSANS PROJE ONAY FORMU	iii
ETİK BEYANNAMESİ	iv
TEŞEKKÜR	v
ÖZET	vi
İÇİNDEKİLER	viii
TABLolar LİSTESİ	x
BİRİNCİ BÖLÜM: GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	1
1.1.1. Problem Cümlesi	2
1.1.2. Alt Problemler	2
1.2. Araştırmanın Amacı	3
1.3. Araştırmanın Önemi	3
1.4. Varsayımlar.....	3
1.5. Sınırlılıklar	3
1.6. Tanımlar	4
İKİNCİ BÖLÜM: KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	5
2.1. Sözleşmeli Okulların Ortaya Çıkışı	5
2.2. Sözleşmeli Okulların Yapısı	10
2.3. İlgili Araştırmalar	12
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: YÖNTEM	14
3.1. Araştırmanın Modeli	14
3.2. Evren ve Örneklem	14
3.3. Veri Toplama Aracı	16
3.4. Verilerin Toplanması	16
3.5. Verilerin Çözümlemesi	16
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: BULGULAR VE YORUMLAR	17
4.1. Alt Problemlere İlişkin Bulgular.....	17
4.1.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	17
4.1.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	20

4.1.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular	23
4.1.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular	26
4.1.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	29
4.1.6. Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular	32
4.1.7. Yedinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	34
BEŞİNCİ BÖLÜM: TARTIŞMA VE ÖNERİLER	38
5.1. Tartışma ve Sonuç	38
5.2. Öneriler	40
KAYNAKÇA	41
EKLER	43
Ek 1. Araştırma izni	43
ÖZGEÇMİŞ	45

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 3.1. Okul Yöneticilerinin Kişisel Özelliklerine Göre Dağılımı	14
Tablo 3.2. Okul Yöneticilerinin Kategorik Dağılımı	15
Tablo 4.1. Okul Yöneticilerinin, Sözleşmeli (Charter) Ortaokulların Kurulması ve Eğitim Yapabilmelerine Yönelik Görüşleri	18
Tablo 4.2. Okul Yöneticilerinin, Finansmanının Devletçe Karşılandığı, Ancak Yönetim Ve İnsan Kaynağının Okul Yönetim Kurulunca Belirlendiği Özerk Yapıda Ortaokulun Olabilirliğine Yönelik Görüşleri	21
Tablo 4.3. Okul Yöneticilerinin, Finansmanı Devletçe Karşılanan Ancak Eğitim Programının Özerk Biçimde Okul Öğretmenleri Tarafından Hazırlanıp Uygulandığı Ortaokul Yapısının Uygulanmasına Yönelik Görüşleri	24
Tablo 4.4. Okul Yöneticilerinin, Sözleşmeli (Charter) Ortaokulların Öğrenciler Tarafından Seçilmesi ve Tercih Edilebilmesine Yönelik Görüşleri	27
Tablo 4.5. Okul Yöneticilerinin, Özerk Yapıdaki Ortaokulların Nitelikli Eğitim Verebilmelerine Yönelik Görüşleri	30
Tablo 4.6. Okul Yöneticilerinin, Yürürlükteki Yasalara Göre Sözleşmeli Olarak Özerk Yapıda Ortaokulların Kurulabilmesine Yönelik Görüşleri	32
Tablo 4.7. Okul Yöneticilerinin, Sözleşmeli (Charter) Ortaokullar ile Kamuya Ait Ortaokulların Hizmet Kalitesine Yönelik Görüşleri	34

BİRİNCİ BÖLÜM: GİRİŞ

Gelişme ve değişmelerin süreklilik arz etmesi, eğitimde de değişikliklerin olmasını zorunlu hale getirmiştir. Eğitimde yaşanan bu değişimler, araç-gereç, teknoloji kullanımı, sistem değişiklikleri, yapısal ve yönetsel değişikliklerin yanı sıra özel sektör, kişi, STK vb yapılarla işbirliği ya da anlaşma şeklinde farklı uygulamalar da olabilmektedir. Bunlardan biri charter (sözleşmeli) okullar uygulamalarıdır. Dünyada pek çok uygulamaları olan bu sistemin henüz Türkiye’de uygulaması bulunmamaktadır. Türkiye’de bu konuya ilişkin çok az araştırma yapılmıştır, ortaokullarda uygulanabilirliğiyle ilgili ise herhangi bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bu nedenle bu araştırmada, charter okullar ve ortaokullarda uygulanabilirliğine odaklanılmıştır.

Araştırmanın bu bölümünde, problem durumu, problem ve alt problemler, amaç, önem, varsayımlar, sınırlılıklar ve tanımlara yer verilmiştir.

1.1. Problem Durumu

Örgün eğitim, çocukların sistematik gelişiminde ve entelektüel büyümesinde önemli bir rol oynamaktadır. Türkiye bağlamında, son yıllarda bu konuyla ilgili kayda değer gelişmeler olmuştur. Çocukların özel olarak seçtikleri eğitim kurumlarına kaydolmalarını kolaylaştırmak için hükümet tarafından mali teşvikler sağlanması ve ortaöğretime geçişte standart sınavların kaldırılmasına yönelik ısrarlı çabalar, öğrenci seçimi için fırsatları artıran eğitim politikası girişimleri olarak ifade edilebilmektedir.

Sözleşmeli okulların, bir eğitim kurumu seçme seçeneği sunmasıyla birlikte, daha geniş bir eğitim çerçevesine ek olarak hem öğrencilere hem de eğitimcilere çeşitli avantajlar sağladığı düşünülmektedir. Özel bir araştırma, sözleşmeli okulların küçük ölçekli organizasyon yapıları sayesinde eğitimciler için mesleki gelişim fırsatlarını kolaylaştırdığını ortaya koymuştur. Dahası, okul temelli karar alma mekanizmasının yararları, başkalarının sorumluluklarına müdahale etme amacı olmaksızın yöneticiler ve liderler için tutarlı bir vizyon oluşturulması; mesleki gelişim girişimlerinin okulun misyonunu ilerletmedeki önemli rolü; deneyimli eğitimcilerin liderlik pozisyonlarına dahil edilmesi ve hem öğretmenler hem de personel için iş güvencesi sağlanması olarak ifade edilmiştir (Nelson & Miron, 2004: 41). Sözleşmeli okul kavramının savunucuları, sözleşmeli okulların eğitim sonuçlarını iyileştirmedeki gerekliliği için çeşitli gerekçeler sunar. Bu gerekçeler şunları kapsar: 1. Ailelere alternatifler sunar, 2. Ailelere ve

eğitimcilere yenilikçi stratejiler geliştirme ve uygulama kapasitesi sağlar, 3. Okulların başarısı için hesap verebilirliği sağlayan bir çerçeveyi kapsar ve 4. Geleneksel devlet okulları için rekabetçi bir ortamı teşvik eder (Good ve Braden, 2000: 140). Sözleşmeli okullar, aşırı bürokratik süreçler, yetersiz hesap verebilirlik mekanizmaları ve kamu eğitim sistemlerinde çözüm üretmenin uzun sürmesi gibi zorluklara karşı, sözleşmeli okulların yerel hükümet kuruluşlarıyla ilişkili olması ve yüksek düzeyde hesap verebilirlik sağlaması nedeniyle uygun bir çare olarak algılanmaktadır. Sözleşmeli okullar, varolan çerçevenin tamamen elden geçirilmesini gerektirmeden devlet okullarının etkinliğini artırmayı amaçlayan potansiyel olarak dönüştürücü bir eğitim girişimi olarak görülmektedir (Buechler, 1996: 59).

1.1.1. Problem Cümlesi

Araştırmanın problem cümlesi şöyledir: “Charter (sözleşmeli) okullar ve Türkiye’deki ortaokullarda uygulanabilirliğine ilişkin okul yöneticilerinin görüşleri nelerdir?”

1.1.2. Alt Problemler

Araştırmanın alt problemleri şunlardır:

1. Okul yöneticilerinin, sözleşmeli (charter) ortaokulların kurulması ve eğitim yapabilmelerine yönelik görüşleri nelerdir?
2. Okul yöneticilerinin, finansmanının devletçe karşılandığı, ancak yönetim ve insan kaynağının okul yönetim kurulunca belirlendiği özerk yapıda ortaokulun olabirliğine yönelik görüşleri nelerdir?
3. Okul yöneticilerinin, özel sektör, vakıf, STK vb. tarafından kurulan ve finansmanı devletçe karşılanan ancak eğitim programının özerk biçimde okul öğretmenleri tarafından hazırlanıp uygulandığı ortaokul yapısının uygulanmasına yönelik görüşleri nelerdir?
4. Sözleşmeli (charter) ortaokulların, öğrenciler tarafından seçilmesi ve tercih edilebilmesine yönelik okul yöneticilerinin görüşleri nelerdir?
5. Okul yöneticilerinin, sözleşmeli (charter) ortaokulların nitelikli eğitim verebilmelerine yönelik görüşleri nelerdir?
6. Okul yöneticilerinin, yürürlükteki yasalara göre sözleşmeli (charter) ortaokulların kurulabilmesine yönelik görüşleri nelerdir?
7. Okul yöneticilerinin, sözleşmeli (charter) ortaokullar ile kamuya (devlete) ait

ortaokulların hizmet kalitesine yönelik görüşleri nelerdir?

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, Denizli ilinde çalışan okul yöneticilerinin, Türkiye’de charter okullar kurulabilmesine ve uygulanabilirliğine yönelik görüşlerinin ortaya çıkarılmasıdır.

1.3. Araştırmanın Önemi

Devletin merkezi yapısı ve hantallığı ile bölgesel gereksinimlerin göz ardı edilmesine neden olan merkezi yönetim ve programın daha esnek ve sözleşme koşullarıyla belirlendiği charter okul sisteminin ortaokullarda uygulanabilirliğine ilişkin alanyazında araştırmanın olmadığı görülmektedir. Bu sistemle eğitim çıktılarımızı daha yaratıcı, üretken, kişisel hedeflerine ulaşmış, topluma ve ülkesine yararlı bireyler olmasına yönelik olarak nasıl geliştirebileceğimize; onları hem toplumla uyum sağlayarak bir bütün haline gelebilecek hem de kendi hedeflerini belirleyip ulaşabileceği, kolektif olduğu kadar bağımsız bir duruşa da sahip olabileceği motivasyonu kendi içinde barındıran, kendine yetebilen, mutlu bireyleri nasıl yetiştirebileceğimizin yanıtlarının aranması bulunmaktadır. Bu amaçlar doğrultusunda, bazı ülkelerde başarıya ulaşmış bir reform olarak sözleşmeli okul yapısının, Türkiye’de ortaokullarda uygulanabilirliği araştırılması gereken önemli bir konu olarak düşünülmektedir. Ritchie (2010) eğer fırsat verilirse sözleşmeli okulların, eğitim araştırmaları ve gelişimin merkezi haline gelebileceğini ve okullarda yenilikçi eğitim stratejilerinin uygulanmasına olanak sağlayabileceğini ileri sürmektedir. Bu konuda çalışmanın olmaması ve bu çalışmanın alanyazına katkı sağlayacak olması da bu araştırmanın önemini arttırmaktadır.

1.4. Varsayımlar

Araştırmanın varsayımları şunlardır:

Araştırmaya katılan okul yöneticileri, görüşme sorularına gerçek ve samimi yanıtlar vermişleridir.

1.5. Sınırlılıklar

Bu araştırma, 2024-2025 öğretim yılında Denizli Merkezefendi ilçesinde çalışan okul yöneticilerinin görüşleriyle sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Charter (Sözleşmeli) Okul: Türkiye’de örneği bulunmayan ancak Kanada, ABD, İngiltere, Yeni Zelanda, Avustralya, Hindistan’da, bir sözleşme çerçevesinde kurulup devlet tarafından finanse edilen ve çocuğa seçme şansı veren okullardır. Bu okullarda, öğretmen seçimi ve çalıştırılması, okul yönetim kurulu tarafından yapılmakta olup eğitim programının içeriğinin hazırlanması konusunda öğretmenlerin daha aktif ve hesap verebilir kılındığı bir felsefi yaklaşım söz konusudur.

Ortaokul: Temel eğitimin ikinci düzeyidir, dört yıl sürelidir, 5-8. sınıfları kapsayan okullardır.

İKİNCİ BÖLÜM: KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Araştırmanın bu bölümünde, araştırmayla ilgili alanyazın taramasına ve literatürde ulaşılan konuyla ilgili araştırmalara yer verilmiştir.

2.1. Sözleşmeli Okulların Ortaya Çıkışı

Sözleşmeli eğitim ve diğer okul seçim programlarının başlangıcı, Horace Mann'ın kamu eğitimini hükümet kontrolü altında merkezileştirme girişimlerinden önceki bir döneme kadar uzanmaktadır. Tarihçiler David Tyack ve Elisabeth Hansot, sömürge döneminde ve Cumhuriyet'in ilk yıllarında birçok eğitim modelinin hükümetin dikkatini çektiğini ve vatandaşların kendi eğitim kurumlarını seçebilmelerinin önemini vurguladıklarını belirtmektedir. Devlet kontrolündeki bu eğitim örnekleri, yavaş yavaş Mann ve diğer 19. yüzyıl reformcuları tarafından savunulan ve Tyack, Hansot ve Michael Kirst'e göre kamu tarafından yönetilen ve mali olarak desteklenen, tüm sosyal sınıflardan ve kültürel geçmişlerden gelen öğrencileri kapsayan ve okuma ve matematikte yetkin ahlaklı yurttaşlar yetiştirmeyi amaçlayan yaygın devlet okulu kavramına dönüşmüştür. Zamanla ve 20. yüzyılın başlarındaki ilerici reformcuların etkisiyle bu yöntem, Tyack'ın ünlü bir şekilde nihai sistem olarak tanımladığı, uzmanlığı, verimliliği ve elitler tarafından sağlanan tarafsız kamu hizmetini öven yönetime dönüşmüştür. Tyack'ın tek en iyi sistemi, ülke ve ülkedeki birçok topluluk giderek daha da çeşitlendikçe ve Amerikalılar, yaşamlarının diğer unsurlarıyla ilgili çeşitliliğe ve seçeneklere daha fazla alıştıkça işlerliğini yitirmeye başlamıştır. Endüstriyel okullaşma modeli ise, iletişimden taşımacılığa ve sağlık hizmetlerine kadar her şeyin yeniden icat edildiği bir dönemde modası geçmiş bir görüntü sergilemiş ve bunun sonucu olarak, değişmekte olan bu teknolojik ve kurumsal ortam, değişmekte olan nüfusun gereksinimlerine ve tercihlerine daha uygun olan yeni eğitim modellerinin oluşturulması çabalarını desteklemiştir / özendirmiştir (Finn vd., 2016: 8-12).

Sözleşmeli okul düşüncesi, Amerika Birleşik Devletleri'nde 1970'lerde eğitim bilimci Budde tarafından ortaya atılmıştır. Massachusetts Üniversitesi'nde öğretim üyesi olan Budde, *Educating by Charter* (1974) adlı makalesinde, öğretmenlerin okullarının yerel gereksinimlerini ve özelliklerini dikkate alarak yeni öğretim yaklaşımları ve programları (izlence-müfredat) tasarlayabileceklerini savunmuştur. Makale, ayrıca

bölgesel kurumsallaşmanın önemine değinmiş ve öğretmenlerin bu süreçte önemli bir etkiye sahip olması gerektiğini vurgulamıştır. Budde'nin konsepti, ilk başta yalnızca mevcut okulları kapsıyor ve basitçe okul yönetim kurullarının okullarda yeni programlar veya bölümler geliştirmeleri için öğretmenlerle sözleşme yapmasını öngörüyordu (Finn vd., 2016: 16).

Budde, “ABD'de Risk Altında Bir Ulus” ve K-12 reformlarına ilişkin diğer çeşitli çalışmaların yayınlanmasının ardından, “Sözleşmeli Eğitim: Okul Bölgelerinin Yeniden Yapılandırılması” (Education by Charter: Restructuring School Districts) ile bir kez daha girişimde bulunmuştur. Bu eleştiri 1988 yılında “Amerikan Öğretmenler Federasyonu” (American Federation of Teachers) başkanı Albert Shanker'in eline geçmiştir. Shanker bu incelemeyi, aynı yılın Mart ayında “Ulusal Basın Kulübü”nde (National Press Club) yaptığı güçlü bir konuşmanın motivasyonu olarak kullanmıştır. Shanker, daha sonra New York Times'ın “A Charter for Change” başlıklı yayınında ortaya çıkacak olan sözleşmeli okul kavramını bu söylemde dile getirmiştir. Budde'den ilham alan yenilikçi bir eğitim reformu savunucusu olan Albert Shanker, hükümet denetiminin giderek genişleyen alanlarının yansımalarını şiddetle kınamıştır. Bu yönde *“kamusal eğitimin, herkesin rolünün önceden belirlendiği bürokratik bir sistem, planlı bir ekonomi gibi işlediğini ve bu eğitimde yeniliğe ve üretkenliğe özendirici pek bir şeyin olmadığını kabul etme zamanı geldiği”* ifadelerini kullanmıştır. Ayrıca okul sisteminin az gelişmişliğinin beklenen bir durum olduğunu da belirtmiştir. Okul sisteminin piyasa ekonomisi yerine komünist bir ekonomiye benzediğini belirtmiştir (Finn vd, 2016: 16).

Bu entelektüel bağlamda Shanker, Amerikan Öğretmenler Federasyonu'ndan yenilikçi eğitimcilerle birlikte 1980'lerde sözleşmeli okul fikrini tasarlamıştır. Eğitimciler, çeşitlilik ve göçmenler de dahil olmak üzere dezavantajlı geçmişe sahip öğrenciler için yüksek kaliteli eğitim, destek ve titiz akademik fırsatlar sağlayan davetkar ve samimi öğrenme alanları oluşturmayı amaçlamıştır. Sözleşmeli okullar ilk olarak eğitimde farklı bir seçenek olarak tanınmaya başlamıştır (Fabricant & Fine, 2012).

Shanker, Budde'nin bakış açısını detaylandırarak, sözleşmeli okulları eğitimcilere yeni eğitim kurumları kurma fırsatı vererek becerilerini geliştirmeleri için bir araç olarak görmüştür. “Öğretmenlerden ve diğer kişilerden oluşan takımların, kendi okullarında ve kendi özerk devlet okullarını kurma yolunda öneriler sunmalarını ve bunları hayata geçirmelerini sağlayacak bir prosedür” olarak tarif ettiği yaklaşımı önermiştir. Amerikan Öğretmenler Federasyonu'nun 1988 yılındaki kongresinde sendika delegeleri bu yaklaşımı uygulamaya karar vermişlerdir. Shanker, eğitim sisteminin benzersiz öğretim

yöntemlerine sahip okullara yetki verme yeteneğine sahip olacağını söylemiştir. Ana-babalar, çocuklarının devam etmesini istedikleri sözleşmeli okulu seçebilecek ve bu da rekabetin gelişmesine yol açacaktır (Finn vd, 2016: 13-16).

1988 yılında, başta Joe Nathan, Ted Kolderie ve Curtis Johnson olmak üzere bir grup Minnesota eğitimcisi, politika yenilikçisi ve Demokrat eyalet senatörü Ember Reichgott'un ilgisini çeken ve şiddetle tavsiye edilen sözleşmeli okul kavramı, eyaletin yenilikçi sözleşmeli okul yasasının yürürlüğe girmesine ve nihayetinde kabul edilmesine yol açmıştır. Öncü bir açık eğitim kurumunun kurucusu olan Nathan, kamu eğitiminin ana-babalara ve eğitimcilere yeni devlet okulları kurma kapasitesi sağlaması gerektiğini ileri sürmektedir. Ulusal Valiler Birliği'ndeki iki yıllık görev süresinin ardından, Lamar Alexander'ın savunuculuğuyla harekete geçen Nathan, valilerin sözleşmeli okul programı (izlencesi-müfredatı) üzerindeki katı hükümleri kaldırma girişimleri ile üstün performans sonuçları gösteren okullar arasında bir korelasyon olduğunu fark etmiştir.

Kolderie ve Johnson, sözleşmeli okul kavramını araştırmak üzere Yurttaşlar Birliği (Citizen League) tarafından organize edilen bir çalışma grubunun parçasıydı. Birliğin 1988 tarihli “Sözleşmeli Okullar=Eğitimciler için Seçenekler+Tüm Öğrenciler için Kalite” başlıklı raporu, Minnesota'yı okul seçiminde öncü olarak konumlandıran yararları genişletmiştir. Bu programlar, sözleşmeli okul politikasının şekillendirilmesinde temel bir rol oynamış ve Yurttaşlar Birliği raporuyla birlikte Reichgott'un Ocak 1989 tarihli yasa tasarısının temelini oluşturmuştur. Reichgott, özellikle Minnesota'daki iki öğretmen sendikasının güçlü direnişiyle karşılaşmış ve tasarı iki kez yasama meclisinin onayını almakta yetersiz kalmıştır. Ancak ertesi yıl, Washington merkezli “İlerici Politikalar Enstitüsü (Progressive Policy Institute)” tarafından “Yeni Devlet Okulları için Seçimin Ötesinde: Kamu Eğitiminde Tekelleşmenin Ortadan Kalkması (Beyond Choice to New Public Schools: Withdrawing the Exclusive Franchise in Public Education)” yayınlanınca Reichgott'un önerisi destek görmüştür. Raporun yazarı Kolderie, raporun ana fikrini şu şekilde özetlemiştir: “Önerilen plan, Amerikan devlet okulları sistemine seçim, rekabet ve inovasyon unsurlarını entegre etmeyi ve aynı zamanda yeni okulların halkın farklı ihtiyaçlarına cevap vermesini garanti altına almayı amaçlamaktadır.” Ona ve bu kavramı destekleyen diğerlerine göre yenilikler, kamu sözleşmeli okullarının kamu eğitimi için bir araştırma ve geliştirme sektörü olarak hizmet vermesini içermektedir. Eğitim danışmanı Bryan Hassel tarafından laboratuvar tezi olarak tanımlanan kavram bu fikri somutlaştırmaktadır. 1991 yılında Reichgott, Kongre'nin her iki kanadından da daha fazla yasama müttefiki topladı ve tasarısını geçirmeyi başarmıştır. Cumhuriyetçi vali

Arne Carlson'un bu eylemi, o yılın 4 Haziran'ında ABD'deki ilk sözleşmeli okul yasasının onaylanmasıyla sonuçlanmıştır (Finn vd, 2016:16-17).

Minnesota'da ilk sözleşmeli okul yasasının 1991 yılında yürürlüğe girmesinin ardından (O'Reilly ve Bosetti, 2000; Buckley ve Schneider, 2009; Aydın, 2012), eyaletteki ilk sözleşmeli okul 1992 yılında açılmıştır (Buckley ve Wohlstetter, 2004: 1; Gereluk ve Kowch, 2012: 3). O yıl Kaliforniya'da, Vali Pete Wilson'ın desteğiyle eyalet senatörü Gary Hart tarafından bir yasa tasarısı hazırlandı. Bir sonraki yıl, altı eyalet daha bu ilerlemelerin bir parçası oldu. Colorado, Georgia ve New Mexico'nun yanı sıra Massachusetts, Michigan ve Wisconsin de listeye dahil edildi. Süreç boyunca, bazı eyaletler Minnesota ve Kaliforniya'nın sözleşmeli okul modellerinde değişiklikler yapmıştır. Örneğin, Michigan ve Massachusetts dış yetkilendiricilerin kendi bölgeleri dışında yeni okullar kurmasına izin verirken, Colorado bir bölgenin sözleşmeli okul başvurusunu reddetmesi halinde eyalet düzeyinde bir başvuru prosedürü uygulamıştır. Minnesota yasasının onaylanmasının hemen ardından, David Durenberger (eyaletin Cumhuriyetçi senatörü ve Kıdemli Vatandaşlar Birliği üyesi) ve politika asistanı Jon Schroeder, Kongre'de sözleşmeli okul kavramını gündeme getirmişlerdir. Durenberger, Senatör Joseph Lieberman (Federal Bölge Mahkemesi) ile işbirliği yaparak sözleşmeli okullar için yeni bir federal yardım programı önermiş ve bu program 1994 yılında Başkan Bill Clinton tarafından onaylanarak yürürlüğe girmiştir. Bugün hala geniş bir desteğe sahiptir ve finansmanı artmaktadır (Finn vd, 2016: 17).

ABD'deki bu değişikliklerin ardından Arjantin, Avustralya, Brezilya, Kanada, Şili, Yeni Zelanda, Pakistan ve Birleşik Krallık'ta da sözleşmeli ya da alternatif okullarda benzer değişiklikler meydana gelmiştir (Finn, Manno & Vanourek, 2001: 21). ABD'de sözleşmeli okulların büyümesiyle birlikte hem eyalet hem de ulusal düzeyde bir destek ağı gelişmiştir. Schroeder, 1996 yılında benzer kuruluşlar arasında iletişim ve işbirliğini teşvik etmek amacıyla "Charter Dostları Ulusal Ağı"nın kurulmasını desteklemiştir. 2004 yılına gelindiğinde, bu ağ günümüzdeki "Kamu Sözleşmeli Okulları Ulusal İttifakı (NAPCS)"na dönüşmüştür. Bu gelişme sırasında, 2000 yılında kurulan ve yetkilendirme prosedürlerine odaklanan Ulusal Şartlı Okul Yetkilendiricileri Birliği gibi başka kuruluşlar da ortaya çıkmıştır. Günümüzde eyalet sözleşmeli okul programları bazı benzerlikler taşımakla birlikte, politika ve öncelikler açısından farklılıklar da göstermektedir. 2005 yılında 41 yasanın incelendiği bir çalışmada, yasaların yarısından fazlası öğrenci başarısını artırmaya ve aileler için seçenekleri genişletmeye odaklanırken, bu yasalardan 10 hedef daha belirlenmiştir (Finn vd, 2016: 18):

- Öğretmenlere daha fazla profesyonel seçenek sağlamak.
- Okulların kendi üzerinde daha fazla tasarruf hakkına sahip olmalarını sağlamak.
- Sınıfta yeniliği cesaretlendirmek.
- Hesap verebilirliği artırmak.
- Hedeflenen (özellikle düşük gelirli ve risk altındaki gençler olmak üzere) öğrencilere yönelik seçenekleri artırmak.
- Yeni akademik programlar oluşturmak.
- Öğrenci başarısına yönelik yeni ölçütler geliştirmek.
- Okul özerkliğini artırmak.
- Performans temelli okullar oluşturmak.
- Aile katılımını artırmak.

Daha yaygın olmayan farklı hedefler arasında toplum içinde işbirliğini geliştirmek, rekabeti özendirmek, akademik performansı artırmak, teknolojiyi daha etkin kullanmak ve mali etkinliği artırmak yer almaktadır. ABD'de, bu yeniliğin ne olduğu ve amaçlanan sonucu konusunda farklı görüşler bulunmaktadır. Bu tipik bir durumdur, çünkü sözleşmeli okullar hem Demokratların hem de Cumhuriyetçilerin isteklerini ve ilkelerini temsil etmekte ve çeşitli eyalet gereksinimlerini ve siyasi iklimleri karşılamak için şekillendirilmiş çok sayıda vizyona sahiptir. Bu fikrin yaygınlaşmasını sağlayan da bu uyarlanabilir özelliktir. Federal teşvik ödemeleri, hayırseverliğin rolüne benzer şekilde, öncelikle belirli alanlarda olsa da, bu kavramın ilerlemesine önemli ölçüde katkıda bulunmuştur. Ayrıca bu gelişme, rekabetçi dinamikler ve eyalet hükümetleri arasındaki taklit eğilimi tarafından da teşvik edilmiştir. Sonuç olarak, Finn ve diğerleri (2016) tarihsel deneyimlerden üç temel ders çıkarılabileceğini öne sürmektedir (s. 19):

Eyaletlerin önemli etkisi: Eyaletler, eğitim kurumları kurmak ve yönetmek için kendi yetki alanlarının benzersiz avantajlarını kullanarak sözleşmeli okul sektörünün gelişiminde yaşamsal bir rol oynamıştır. Münferit fikir kavramı yanıltıcıdır: Farklı ve benzersiz bir anlatı belirlemeye yönelik yoğun çabalara rağmen, sözleşmeli okul kavramını özetleyen tek bir temel efsane yoktur. Ray Budde, Albert Shanker ve Ted Kolderie bu anlatıda rol oynamıştır. Nihayetinde, bir sözleşmeli okul oluşturmak ne tek bir denemenin ne de tek bir bakış açısının, kavramın veya inancın sonucudur. İki taraflılık: Bir sözleşmeli okul yasasını uygulamaya koyan her eyalette, Kongre'nin her iki kanadından valiler ve yasa koyucular, parti bağlantısına bakılmaksızın, bu eğitim yeniliğini desteklemiş ve işbirliğine dayalı iki partili girişimler yoluyla ilgili tüzüklerin kabul edilmesine yol açmıştır.

2.2. Sözleşmeli Okulların Yapısı

Sözleşmeli okullar, sözleşmelerinde belirtilen tüm taahhütleri yerine getirmeyi amaçlar. Çünkü bunu yapmamak, sözleşmeli kurulla yaptıkları sözleşmeye ya da bölgesel yükümlülüklerle göre bakan tarafından feshedilmelerine neden olabilmektedir (NCES, 2015). Eğer bir okul sözleşmeye ya da bölgesel yükümlülüklerle uymazsa, bakanın sözleşmeyi feshetme yetkisi vardır (Alberta Learning, 2002; NCES, 2015). Diğer bir deyişle, değerlendirmeler sonucunda belirlenen hedeflere ulaşamadığı sonucuna varılırsa, bu durum söz konusu eğitim kurumunun faaliyetlerine son verilmesine neden olabilmektedir (Clark, Gleason, Clark Tuttle, & Silverberg, 2015, s. 420). Bu eğitim kurumları tarafından benimsenen ilkeler nettir; düşük performans gösteren (etkisiz) okullar, ilgili onaylayıcı kuruluşlar tarafından dağıtılmalı veya sözleşmeleri uzatılmamalıdır (Finn ve Manno, 2015: 9). Bu konuda eğitim bakanı tarafından yapılan belirleme kesindir (Alberta Learning, 2002: 6). Bu kurumların sözleşmeye dayalı bir anlaşma çerçevesinde belirli bir süre için kurulması, kurumun devam eden işleyişinin performansının yeterliliğine bağlı olması ve yetersiz görülenlerin tasfiye edilme potansiyeline sahip olması, bu eğitim kurumlarının etkinliğini artıran unsurlar olarak değerlendirilmektedir (Al, 2013: 35).

Sözleşmeli okullar, bağımsız kuruluşlar (tekil, özerk, kurumsal olmayan eğitim kurumları) olarak ortaya çıkmıştır; ancak girişimciler, hayırseverler ve eğitim liderleri küçük, bağımsız kurumların çok sayıda engelle karşılaştığını fark etmiştir. Bu engeller öncelikle mali kısıtlamalar, idari karmaşıklıklar ve özel eğitim hizmetlerinin sağlanmasını kapsamaktadır. Sonuç olarak, heterojen ağların kurulması ve etkili modellerin çoğaltılması, kamu eğitimi içinde ortaya çıkan bu alanın genişlemesi için rasyonel ve verimli bir strateji olarak algılanmıştır. Şu anda sözleşmeli okulların % 60'ı tekil bir bağımsız okul türü olarak sınıflandırılmaktadır; ancak geri kalan % 40'ı kapsamlı ağlara aittir. Ağ okullarının iki kategorisi bulunmaktadır. Bu kuruluşlar, charter okul yönetim kuruluşları (CMO'lar) olarak bilinen kar amacı gütmeyen kuruluşlar ve eğitim yönetim kuruluşları (EMO'lar) olarak adlandırılan kar amacı güden kuruluşlar olarak sınıflandırılmaktadır. 2006 yılına gelindiğinde, CMO okullarına kıyasla daha fazla EMO okulu bulunmaktaydı. Ancak 2016 değerlendirmesi, her iki sektörde de benzer toplam kayıt sayısına sahip olunmasına rağmen, CMO okullarının EMO okullarının neredeyse iki katı olduğunu göstermektedir (Finn vd, 2016: 24-25). Sözleşmeli okullar, Sözleşmeli

Yönetim Kuruluşları (CMO'lar) olarak, bölge okul kurulları ya da bakanlıklar gibi sözleşmeli kurumlardan -esasen devletten- finansman aldıkları göz önüne alındığında, harç almaları ya da öğrenci kabulü sırasında ayrımcı uygulamalarda bulunmaları yasaktır (Lawton & Brown, 2012). Charter okullarının kâr amacı gütmeyen kuruluşlardan hizmet satın alabilmelerine rağmen kâr elde etmelerine izin verilmemektedir (Lawton & Brown, 2012). Öğrenci kayıtlarında ayrımcı uygulamalar yapmaları yasak olmakla birlikte, tüzüklerinde belirtilen kriterlere göre öğrenci kabul etmelerine izin verilmektedir. Ayrıca, sözleşmeli okullar, yetersiz hizmet alan topluluklardan ve düşük gelirli bölgelerden gelen öğrenciler için önemli bir devlet okulu alternatifi olarak hizmet vermektedir. Sözleşmeli okullar, farklı geçmişlerden gelen ve farklı talepleri olan öğrencileri bünyelerine katmakta ve işleyişlerinde farklı yapı ve yöntemler kullanmaktadır (da Costa & Peters, 2002).

Sözleşmeli okullar, bağımsız kalmalı ve herhangi bir dini ya da mezhepsel bağa sahip bulunmamalıdır. Bununla birlikte, bu ifade okulda hiçbir dini etkinliğin yer almadığı sonucuna yol açmamalıdır. Zira Bosetti'nin araştırması, ana-babaların mutluluğunun çocukları için seçtikleri okulun kendi kültürel değerlerini ve inançlarını destekleyip desteklemediğiyle bağlantılı olduğunu göstermektedir. Kanada'nın Alberta eyaletindeki geleneksel bir devlet okulundaki veliler, göçmen ailelerin kültürel değerlerini ve inançlarını korumak için eğitim desteği eksikliği olduğunu iddia etmiştir. Göçmen çocukların kültürel kimliklerini ifade etmekten çekindikleri ve okullarındaki ana akım bakış açısına adapte olmakta zorlandıkları ileri sürülmüştür. Ayrıca aileler, geleneksel devlet okulunun çocuklarının skolastik gereksinimlerini karşılayamadığını ve kültürel yönü kucaklayamadığını ifade etmişlerdir. Çalışma, bu bakış açısını paylaştan aileler ve çocuklar açısından sözleşmeli okulun, kendi değerleri ve inançlarıyla uyumlu politikalarla nitelenen güvenli bir ortam sunduğunu vurgulamıştır (Bosetti, 2001).

Kanada'da hükümetin eğitim sisteminin hedefleri ve stratejileri üzerindeki gücü, merkezi hükümet biçiminden farklı olarak kısıtlanmıştır. Bu alanda, sözleşmeli okullar diğer devlet okullarına kıyasla daha fazla bağımsızlığa sahiptir ve diğer devlet okullarının uyması gereken kurallara bağlı değildir. Örneğin, bütçe tercihlerini, sahip oldukları mali kısıtlamaların yanı sıra operasyonel ve ekonomik gereksinimlerine göre belirlemektedirler. Sözleşmeli okullar, özerklik açısından geleneksel devlet okulları ile özel okullar arasında yer alır, programlarında (izlencelerinde-müfredatlarında) daha fazla özgürlüğe sahiptirler, ancak kamu fonu almamaktadırlar.

Sözleşmeli okulların her yıl bir denetimden geçmesi gerekmektedir. Bu okullar, Eğitim Bakanlığı ile kâr amacı gütmeyen topluluklar arasında yapılan ve okulun belirli hedeflerini ve beklenen sonuçlarını ana hatlarıyla belirleyen uzun vadeli anlaşmalara göre çalışmaktadır (Lawton & Brown, 2012). Hükümet, fonların sağlanması, programın (müfredatın) düzenlenmesi, eğitim hedefleri için okulların hesap verebilirliğinin sağlanması ve okullar için önemli politikaların oluşturulmasında önemli bir rol oynamaya devam etmektedir (OECD, 2011). Her sözleşmeli okul, öğrenci performansı, mali tablolar, eğitim hedeflerine ulaşma ve yerel düzeydeki düzenleme ve politikaları takip etme konularında devlete karşı sorumludur (TAAPCS, 2011). Hesap verebilirlik söz konusu olduğunda, bu okullar görünüşte devletin gözetimi altında olsalar da, esas olarak öğrencilerin ailelerine karşı sorumludurlar (O'Reilly & Bosetti, 2000: 20). Sonuç olarak, Ritchie'nin de ifade ettiği gibi, sözleşmeli okulların yıllık raporlar hazırlaması ve öğrencilerinin “Eyalet Başarı Testleri” ve “Eyalet Diploma Sınavları” sonuçlarını yayınlaması, öğrenci performansına ilişkin hesap verebilirlik yükümlülüklerini yeterince yerine getirebilmeleri için zorunludur (Ritchie, 2010).

2.3. İlgili Araştırmalar

Bosetti ve Butterfield (2016), charter okul politikalarının, charter okulların kamu eğitimi üzerindeki etkisini nasıl kısıtladığını ve denetlediğini değerlendirmek için son yirmi yılda Kanada'nın Alberta eyaletindeki charter okul hareketini incelemiştir. Özellikle, Alberta'daki sözleşmeli okullara, politika yapıcılarının hedeflerini ve umutlarını yerine getirmek, rekabeti özendirmek, devlet okulu seçimi açısından ailelere seçenekler sunmak ve öğrencilerin öğrenme sonuçlarını iyileştirmek için bir araştırma ve yenilik merkezi olarak dikkat çekilmiştir. Alberta'daki sözleşmeli okul hareketini incelemek için analitik bir politika analizi yöntemi kullanılmıştır. Odak noktası, sözleşmeli okulların gelişimini etkileyen siyasi etkileri ve yaygın eğitim reformu getirmedeki etkinliklerini incelemenin yanı sıra sözleşmeli okulların Alberta'nın kamu eğitim sistemi içinde neden başarılı bir alternatif olamadığını anlamaktır. Çalışmada, eleştirel politika analizi ve piyasa teorisi bir araya getirilerek, okulların politika belgelerine ilişkin anlayışlarını geliştirerek, müşteri çekerek ve Alberta'daki sözleşmeli okulların gelişimi üzerindeki etkilerini sergileyerek hayatta kalma ve mükemmellik için rekabet etmeleri sağlanmıştır. Bu belgeler, önemli raporlardan, paydaşlardan ve hükümetten gelen belgelerden, sözleşmeli okulların ilk grubunu değerlendiren yasal değişikliklerden, genişlemelerini

denetlemek için kullandıkları düzenleyici çerçeveden, bir bütün olarak eyaletin eğitim sistemi üzerindeki etkilerinden ve eğitimde önemli ilerlemeler ve yenilikler yapmalarını engelleyen kısıtlamalardan oluşmaktadır (Bosetti & Butterfield, 2016).

Carlson ve Lavertu (2016) Ohio eyaletindeki sözleşmeli okullara odaklanan bir araştırma çalışması yürütmüştür. Ohio'da halihazırda 400 sözleşmeli okul bulunmaktadır ve bu okullar eyaletteki devlet okulu öğrenci nüfusunun yüzde yedisini kaydetmektedir. Ohio'daki sözleşmeli okullar, diğer eyaletlerdeki benzerlerine benzer şekilde, herhangi bir dini mezhebin himayesi altında faaliyet göstermeleri yasak olan ve kamu tarafından finanse edilen kurumlardır. Geleneksel devlet okullarının aksine, sözleşmeli okullar müfredat geliştirme, personel yönetimi ve okul ortamının iyileştirilmesi konularında daha fazla özerkliğe sahiptir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama aracı, verilerin toplanması ve çözümlenmesinde kullanılan tekniklere yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Araştırma, nitel ve olgu bilim desende yapılmıştır. Var olan bir olgunun bütün yönleriyle ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Okul yöneticileri ile görüşülmüş ve veriler yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak toplanmıştır.

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni, 2024-2025 öğretim yılında Denizli'nin Merkezefendi ilçesindeki ortaokullarda çalışan okul yöneticileridir (okul müdürü ve müdür yardımcısı). Evrende 200 dolayında okul yöneticisi vardır. Okul yöneticilerden maksimum örneklem yöntemiyle 38 kişiye ulaşılmıştır. Veri toplanan okul yöneticilerinin kişisel özelliklerine göre dağılımı Tablo 3.1'de verilmiştir.

Tablo 3.1. Okul Yöneticilerinin Kişisel Özelliklerine Göre Dağılımı

Cinsiyet	Yaş	Eğitim düzeyi	Medeni durum	Görev
Erkek	40	Lisansüstü	Evli	Müdür yardımcısı
Kadın	49	Lisans	Bekar	Okul müdürü
Kadın	27	Lisansüstü	Bekar	Müdür yardımcısı
Erkek	49	Lisansüstü	Evli	Müdür yardımcısı
Erkek	49	Lisans	Bekar	Müdür yardımcısı
Kadın	34	Lisans	Evli	Müdür yardımcısı
Kadın	42	Lisans	Evli	Okul müdürü
Kadın	43	Lisansüstü	Evli	Okul müdürü
Erkek	56	Lisansüstü	Evli	Okul müdürü
Kadın	31	Lisans	Evli	Müdür yardımcısı
Erkek	57	Lisans	Evli	Okul müdürü
Kadın	44	Lisans	Bekar	Müdür yardımcısı
Kadın	40	Lisansüstü	Evli	Okul müdürü
Erkek	44	Lisans	Evli	Müdür yardımcısı
Kadın	55	Lisans	Bekar	Okul müdürü
Kadın	48	Lisansüstü	Bekar	Müdür yardımcısı

Tablo 3.1. *Okul Yöneticilerinin Kişisel Özelliklerine Göre Dağılımı (Devamı)*

Kadın	40	Lisans	Evli	Okul müdürü
Erkek	38	Lisans	Evli	Müdür yardımcısı
Kadın	33	Lisans	Evli	Okul müdürü
Erkek	40	Lisans	Evli	Müdür yardımcısı
Kadın	30	Lisans	Evli	Müdür yardımcısı
Kadın	44	Lisansüstü	Evli	Okul müdürü
Kadın	41	Lisans	Evli	Okul müdürü
Erkek	36	Lisans	Evli	Okul müdürü
Erkek	35	Lisans	Evli	Müdür yardımcısı
Kadın	35	Lisans	Evli	Okul müdürü
Kadın	31	Lisans	Evli	Müdür yardımcısı
Erkek	33	Lisans	Evli	Müdür yardımcısı
Erkek	36	Lisans	Evli	Müdür yardımcısı
Erkek	34	Lisans	Evli	Müdür yardımcısı
Erkek	41	Lisans	Bekar	Müdür yardımcısı
Erkek	43	Lisans	Evli	Müdür yardımcısı
Erkek	43	Lisans	Evli	Müdür yardımcısı
Erkek	52	Lisans	Evli	Müdür yardımcısı
Erkek	38	Lisansüstü	Evli	Okul müdürü
Erkek	42	Lisansüstü	Evli	Müdür yardımcısı
Erkek	33	Lisansüstü	Evli	Müdür yardımcısı
Erkek	53	Lisans	Evli	Müdür yardımcısı

Araştırmaya katılan okul yöneticilerinin, cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, medeni durum ve görevlerine göre dağılımı, Tablo 3.2’de görülmektedir.

Tablo 3.2. *Okul Yöneticilerinin Kategorik Dağılımı*

Değişken	Kategori	N	%
Cinsiyet	Kadın	17	44,74
	Erkek	21	55,26
Yaş	27-35 yaş	11	28,95
	36-44 yaş	18	47,37
	48-57 yaş	9	23,68
Öğrenim düzeyi	Lisans	27	71,05
	Lisansüstü	11	28,95
Medeni durumu	Evli	31	81,58
	Bekar	7	18,42
Görevi	Müdür yardımcısı	24	63,16
	Okul müdürü	14	36,84

Tablo 3.1 ve 3.2’de görüldüğü gibi, okul yöneticilerinin % 55,26’sı erkek, % 44,74’ü kadındır. Yöneticilerin % 47,37’si 36-44 yaş, % 28,95’i 27-35 yaş aralığındadır. Yöneticilerin % 71,05’i lisans mezunu ve % 28,95’i lisansüstü mezunudur. Yöneticilerin % 81,58’i evli ve % 18,42’si bekaardır. Okul yöneticilerinin % 63,16’sı müdür yardımcısı ve % 36,84’ü okul müdürüdür.

3.3. Veri Toplama Aracı

Görüşme formu iki bölümden oluşmuştur. İlk bölümde, öğretmenlerin genel bilgileri (cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, medeni durum, görevi) yer almaktadır. İkinci bölümde, gereksinim duyulan verileri toplamak için sorular yer almaktadır.

Görüşme formu, araştırmacı Kadir Gürü tarafından geliştirilmiştir ve yarı yapılandırılmış görüşme formu niteliğindedir. Bu form, bir akademisyen ve bir dil-edebiyat uzmanından yardım alınarak son haline getirilmiştir. Veri toplamada bu görüşme formu kullanılmıştır.

3.4. Verilerin Toplanması

Veriler, gönüllü olan okul yöneticileri ile yüz-yüze görüşülerek toplanmıştır. Öncelikle, araştırmaya ilişkin bilgi verilmiş ve tamamen gönüllük esasıyla katkı sunmak isteyen yöneticilerle görüşülmüştür.

3.5. Verilerin Çözümlemesi

Toplanan veriler, içerik çözümleme tekniği ile çözümlenmiştir. İçerik analizi toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaya yönelik analiz şeklidir (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Ön plana çıkan görüşler, frekanslarla ifade edilmiştir. Görüşmecilerin kişisel bilgileri rumuzlarla görüşme sırasına göre verilen sıra no ile verilmiştir. Ad, soyad vb bilgileri verilmemiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde, okul yöneticilerinden toplanan verilerin çözümlemesiyle oluşturulan tablolar ve yorumları yer almaktadır.

4.1. Alt Problemlere İlişkin Bulgular

Bu bölümde, aşağıdaki problemlere ilişkin veriler yer almakta, çözümlemekte ve yorumlanmaktadır.

1. Sözleşmeli ortaokulların kurulabilmesi ve eğitim yapabilmelerine yönelik, okul yöneticilerinin görüşleri nelerdir?
2. Sözleşmeli ortaokullarda, yönetim ve insan kaynağının, okul yönetim kurulunca belirlenmesine ilişkin okul yöneticilerinin, görüşleri nelerdir?
3. Sözleşmeli ortaokullarda, eğitim programının özerk biçimde okul öğretmenleri tarafından hazırlanıp-uygulanmasına ilişkin, okul yöneticilerinin görüşleri nelerdir?
4. Sözleşmeli ortaokulların, öğrenciler tarafından seçilebilmesine yönelik okul yöneticilerinin görüşleri nelerdir?
5. Sözleşmeli ortaokulların nitelikli eğitim verebilmelerine yönelik, okul yöneticilerinin görüşleri nelerdir?
6. Yürürlükteki yasalara göre, sözleşmeli ortaokulların kurulabilmesine yönelik, okul yöneticilerinin görüşleri nelerdir?
7. Sözleşmeli (charter) ortaokullar ile kamuya (devlete) ait ortaokulların niteliğine yönelik, okul yöneticilerinin görüşleri nelerdir?

4.1.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın birinci alt problemi: “Sözleşmeli (charter) ortaokulların kurulması ve eğitim yapabilmelerine yönelik, okul yöneticilerinin görüşleri nelerdir?” şeklinde belirlenmiştir. Bu problemin çözümlemesine ilişkin bulgular Tablo 4.1’de verilmiştir.

Tablo 4.1. Okul Yöneticilerinin, Sözleşmeli (Charter) Ortaokulların Kurulması ve Eğitim Faaliyetlerini Yapabilmelerine Yönelik Görüşleri

Görüş	f	Katılımcılar
Yerinde olur	19	Y2, Y3, Y4, Y5, Y6, Y7, Y12, Y13, Y18, Y21, Y22, Y23, Y24, Y26, Y27, Y28, Y30, Y31, Y32
Finansmanını da kendileri karşılamalı	6	Y8, Y11, Y20, Y34, Y37, Y38
Eğitim, devlet okullarında yapılmalı	10	Y9, Y15, Y16, Y17, Y19, Y25, Y29, Y33, Y35, Y36
Ülkemiz için uygun değil	3	Y1, Y10, Y14

Tablo 4.1’de görüldüğü gibi okul yöneticilerinin, finansmanının devlet tarafından karşılandığı ve özel, tüzel kişiler, vakıf ve STK’lar vb tarafından ortaokulların kurulması (sözleşmeli / charter okul) ve eğitim yapabilmelerine yönelik görüşleri “*Yerinde olur*”, “*Finansmanını da kendileri karşılamalı*”, “*Eğitim, devlet okullarında yapılmalı*” ve “*Ülkemiz için uygun değil*” kodları altında verilmiştir.

Sözleşmeli (charter) ortaokulların kurulması ve eğitim yapabilmelerine yönelik, okul yöneticileri tarafından görüşleri “*Yerinde olur*” şeklinde görüş bildirenler, şunları söylemiştir:

Eğitim faaliyetleri başarılı olabilir. Okullara yaratıcılık ve yeni fırsatlar sunabilir. Öğrencilere ve Öğretmenlere eğitim sisteminde yararlar sağlayabilir. Öğretmen ve öğrencilere gelişim olanağı sağlama açısından gelecek açısından umut vadedebilir. (Y2

Özel bütçe yeterliliği göre ayarlanabilir. Daha esnek bir eğitim programıyla daha yaratıcı ve özgüvenli bireyler yetiştirilebilir. Bürokrasi azalabilir. (Y3

Eğitimde çeşitliliği artırır. Bölgesel farklılıklara göre daha esnek ve uygulanabilir eğitim faaliyetleri sürdürülebilir (Y4).

Okullar tamamen devlet kontrolünde ve yönetimi de özel olmalı. Her ikisinin dengesi sağlanarak nitelikli eğitim verilmeye çalışılmalı. (Y5)

Donanımlı ortaokulların olmasını destekliyorum. Eğitimde kalite başarı donanımlı ve çok sayıda okulla yapılabileceğini düşünüyorum. (Y6)

Sistemli bir şekilde yürütülebiliyorsa amacına uygunsu olabilir. Çünkü amacın dışında hareket ederse bu eğitim olmaktan çıkar. (Y7)

Olumlu karşılıyorum. Eğitimde niteliğin, çeşitlilikle sağlanacağını düşünüyorum. Rekabeti artıracığından başarı beraberinde gelecektir. (Y12)

Eğitimin niteliğinin düştüğünü düşünüyorum. Bu kurumların okullar açması kaliteyi ve niteliği artırabilir. Yeterince denetlenebilir olursalar uygulanabilir (Y13).

Devletin kaynaklarının yeterli olmadığı durumlarda, özel sektörün ya da kişilerin katkılarıyla eğitim kurumlarının yapılması özendirilebilir, desteklenebilir (Y18).

Bence çok iyi bir uygulama devletin yetişemediği yerlerde destek alınması (Y21)

Bu modelde, devletin finansmanı sağlaması eğitimde fırsat eşitliğini desteklerken, özel kurumların da sürece dahil olması esneklik ve yenilikçilik açısından avantaj sağlayabilir. Özel sektör, vakıflar veya STK’lar, devletin tek başına karşılayamayacağı bazı yenilikçi

eğitim metotlarını ve teknolojik altyapıları sağlayabilir. Ancak, bu sistemin dikkatle denetlenmesi gerekir, zira kar amacı güden kuruluşların eğitim politikalarında ticari çıkarlar öncelik kazanabilir. Eğitimde kamusal faydanın ve kalite standartlarının korunması önemlidir (Y22).

Katılıyorum. Eğitimde çeşitlilik sağlanırsa rekabet ortamı olacağından kalite ve nitelik artar. Yeterince denetlenirse uygulanabilir. Okullar daha temiz ve düzenli olabilir (Y23).

Okullar daha disiplinli ve temiz olabilir (Y24).

Finansmanın devlet tarafından karşılanması eğitimde fırsat eşitliğine zarar vermemekle beraber özel tüzel vakıf ve STK'ların benimsediği eğitim politikasının Milli Eğitim ile ters düşmemesi durumunda uygulanabilir (Y26)

Finansmanın, ortaokulların kurulması ve eğitim faaliyetlerinin devlet tarafından olması gerektiğini düşünüyorum. (Y27)

Devletin teşviki ile yapıldığı için faydalı olacağı kanaatindeyim okulların çoğalması ülke için olumlu bir durumdur (Y28)

Toplumsal eğitim kalitesine katkıda bulunur. Kurum sayısının artması ve kişi başına düşen eğitim harcamalarının artması eğitimin niteliğini artırır. Rekabet ortamı oluşur. (Y30)

Olmalı. Eğitimde rekabeti artırır. Öğrencilere seçme olanağı sunabilir. Bürokrasiyi azaltacağından okullar daha işlevsel olabilir. Topluma daha uyumlu bireyler yetiştirir. (Y31)

İlkel olarak devletin eğitimin her alanına destek sunması olumlu ve değerlidir ancak denetim mekanizması çok önemlidir (Y32).

Sözleşmeli (charter) ortaokulların kurulması ve eğitim yapabilmelerine yönelik, okul yöneticileri tarafından görüşleri “*Finansmanını da kendileri karşılamalı*” şeklinde görüş bildirenler, şunları söylemiştir:

Okul sayısı artırılmalı. Okul sayısının artırılması, rekabeti artıracığından nitelik te beraberinde gelir. Finansmanını kendileri karşılamalıdır (Y8).

Doğru bulmuyorum. Eğitim-öğretimde birlik olması gerektiğini düşünüyorum. Özel sektörün eğitimi ticarethane olarak gördüğünü düşünüyorum. (Y11)

Devlet gücünü arkasına alıp, kendi atını koşturmak gibi bir şey. Düzensizlik ve ikilikleri beraberinde getirir, eğitimin niteliği düşer. Denetimin yapılması zorlaşabilir (Y20).

Eğer bir okulu özel, tüzel veya STK kuruyorsa bu okulların finansmanı da kendileri olmalıdır. Aksi takdirde bu okullar devlet okulu konumuna gelir. (Y34)

Finansmanı devletin değil de kendilerinin karşılaması gerektiğini düşünüyorum. Devlet hali hazırda kendi okullarındaki eksikliği kapatmalı önce. (Y37)

Eğitim devlet okullarında parasız olduğu gibi STK, dernek ve vakıf gibi oluşumların okullarında da parasız olmalıdır (Y38).

Sözleşmeli (charter) ortaokulların kurulması ve eğitim yapabilmelerine yönelik, okul yöneticileri tarafından “*Eğitim, devlet okullarında yapılmalı*” şeklinde görüş bildirenler, şunları söylemiştir:

Doğru değildir. Eğitim devlet eliyle yapılmalıdır. Bölgesel farklılıklara sebep olur. Her kurum kendi görüşlerini yansıtmaya çalışacağından eğitim faaliyetlerinin düzenli yürütülmesi zorlaşır. (Y9)

Özel, tüzel, STK ve vakıf okulları kapatılmalı eğitim tek elden devlet tarafından yapılmalı. Böyle yapılırsa eşitlik sağlanır parası olanın daha kaliteli bir eğitim almasının önüne geçilmiş olur. (Y15)

Özelleştirmeye karşıyım. Eğitim özel olmamalı. Eğitim devlet eliyle birlik içinde yapılmalıdır. Tevhid i Tedrisat kanunun bu gibi uygulamaların önüne geçilmek için çıkarılmıştır. (Y16)

Doğru bulmuyorum eğitim sadece devlet tarafından yapılmalı. Eğitimin bu kadar farklı kurumlar tarafından kurulması ikiliklere sebep olur ve kalite ve niteliği olumsuz etkiler. (Y17)

İhtiyaç olmadığını düşünüyorum. Eğitim, devlet eliyle yapılmalıdır son yıllarda özel okulların artmasıyla birlikte eğitimin niteliğinin düştüğünü düşünüyorum. (19)

Sözleşmeli ortaokulların kurulmasını doğru bulmuyorum. Eğitim yapabilmelerini desteklemiyorum. Çocuklarına ücretsiz bir eğitim vermek, devletin asli görevidir (25).

Doğru bulmuyorum, bana göre eğitim tamamen devletin işidir. (29)

Eğitim tamamen devletin kurumlarında olmalıdır (Y33)

Özel eğitime karşıyım. Eğitim devlet eliyle yapılırsa dahi etkin ve nitelikli olur. Özel eğitim devlet okullarının başarısını ver rekabet edebilirliğini düşürmekte (Y35).

Eğitimde eşitsizliğe neden oluyor. Olmamalı (Y36).

Sözleşmeli (charter) ortaokulların kurulması ve eğitim yapabilmelerine yönelik, okul yöneticileri tarafından görüşleri “Ülkemiz için uygun değil” şeklinde görüş bildirenler, şunları söylemiştir:

Devlet tarafından denetiminin yeterince yapılamaması, yabancı okullar ya da topluluklara ait okullar gibi örgütsel yapılara neden olabilir. Ülkemiz için uygun değil gerekli de değil bence (Y1).

Denetim sisteminin iyi olduğu ülkelerde eğitimde çeşitlilik ve yenilik sağlayabilir bu yönden olumlu bakıyorum ama eğitimde eşitsizlik yaratacağını düşündüğümünden ülkemiz için uygun olmadığını düşünüyorum (Y10).

Oluşabilecek yönetsel ve etik sorunlarına karşı gerekli önlemler alınmadığı sürece tartışmaları beraberinde getirecektir. Henüz erken diye düşünüyorum (Y14).

4.1.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci alt problemi: “Sözleşmeli okullarda, yönetim ve insan kaynağının okul yönetim kurulunca belirlenmesine yönelik, okul yöneticilerinin, görüşleri nelerdir?” şeklinde belirlenmiştir. Bu problemin çözümlemesi sonucunda ulaşılan bulgular Tablo 4.2’de verilmiştir.

Tablo 4.2. *Sözleşmeli Ortaokullarda, Yönetim ve İnsan Kaynağının Okul Yönetim Kurulunca Belirlenmesine İlişkin, Okul Yöneticilerinin Görüşleri*

Görüş	f	Katılımcılar
<i>Çok başarılı olur</i>	10	Y1, Y2, Y10, Y12, Y13, Y24, Y26, Y28, Y31, Y32
<i>Devlet denetimi iyi olmalı</i>	9	Y3, Y5, Y6, Y7, Y21, Y22, Y23, Y37, Y38
<i>Eğitim, devlet tekelinde olmalı</i>	9	Y18, Y19, Y20, Y25, Y27, Y29, Y30, Y33, Y36
<i>Uygulanması güç</i>	7	Y4, Y8, Y11, Y14, Y15, Y16, Y34
<i>Bize uygun değil</i>	3	Y9, Y17, Y35

Tablo 4.2’de sözleşmeli okullarda, yönetim ve insan kaynağının okul yönetim kurulunca belirlenmesine ilişkin, okul yöneticilerinin görüşleri “*Çok başarılı olur*”, “*Devlet denetimi iyi olmalı*”, “*Eğitim devlet tekelinde olmalı*”, “*Uygulanması güç*” ve “*Bize uygun değil*” kodları altında verilmiştir.

Sözleşmeli okullarda, yönetim ve insan kaynağının okul yönetim kurulunca belirlenmesine ilişkin, okul yöneticilerinden “*Çok başarılı olur*” şeklinde görüş bildirenler, şunları söylemiştir:

Çok çok başarılı olacağına inanıyorum. Öğretmenlerin çok ciddi performans sergileyeceğini düşünüyorum. Öğrencilerin yaratıcılığını geliştirileceğini düşünüyorum. Okula özgü eğitim planlamaları yapılabilir. (Y1).

Başarılı olabilir. Daha yaratıcı, üretken, çevresine duyarlı ve uyumlu kendi hedeflerinin farkında olan motivasyonu yüksek bireyler yetişir. (Y2)

Bürokratik engellerin olmamasından kaynaklı işlemler hızlı olması büyük avantajlar sağlar. Okulun ihtiyaçlarına daha hızlı yanıt alınabilir işlemler hızlı yürür. Öğrencinin ilgi ve yetenekleri ön planda tutan bir eğitim yapılabilir eğitimde kalite farklılıkları ortaya çıkar. (Y10)

Yararlı görüyorum. Okul yönetim kurulu, okulun gereksinimlerine göre ülkenin belirlediği genel eğitim programına sağdik kalarak daha işlevsel bir okul yaratabilir. (Y12, Y13).

İşlevselliği kaliteli olabilir. İnsan kaynağını yönetim kurulu öğrencilerin ve toplumun ihtiyaçlarına göre eğitim programı hazırlayabilirse uygun yapabilirse olabilir. (Y13)

Olabilir okul işleyişi daha rahat olur(Y24)

Eğitim kurumunda görev yapan çalışanların ihtiyaçlarını daha iyi bilen yönetimin insan kaynağını özerk biçimde yapabilmesi verimi artıracaktır. Ama liyakat ile personel alımında da sıkıntılar oluşabilir (Y26).

Her okulun kendi özellikleri göre yönetici alması daha doğru buluyorum (Y28).

Herkes kendi kadrosunu kurabilmeli. Böylece okullar kendi hedeflerini belirleyerek bunlara ulaşabilmek için programlarını ona göre düzenleyebilir. Daha etkin bir eğitim sağlanır (Y31).

Denetim yapılırsa ve liyakatli kişiler tarafından yönetilirse problem yok, olabilir (Y32).

Sözleşmeli okullarda, yönetim ve insan kaynağının okul yönetim kurulunca belirlenmesine ilişkin, okul yöneticilerinden “Devlet denetimi iyi olmalı” şeklinde görüş bildirenler, şunları söylemiştir:

Bütçe katkısı artarsa daha iyi bir eğitim sunulabilir. Okulun gereksinimlerine göre oluşturulan bir yönetim, okulun işleyişini hızlandırır ve eğitimin niteliğini artırır. Denetimin daha uygulanabilir olmasını sağlar (Y3).

Özerk yapı olmamalı. Devletçe denetilmeli çünkü eğitim-öğretimde birlik sağlanamayabilir okullar arasında ciddi farklılıklar oluşabilir (Y5).

Özerk yapı olmasını istemem. Yöneticilerin suiistimal edebileceğinden endişe ederim. Bölgeler arasında ciddi farklılıklara sebep olur (Y6).

Yönetim ve insan kaynağına verilen maaşların denetlenmesi ve çalışma saatlerinin suiistimal edilmesine izin verilmemesi gerekir. (Y7)

Tamamen özerk olmamalı devlet yarısında söz sahibi olmalı (Y21)

Devletin finansal desteği ile birlikte özerk bir yönetim yapısının olması, okul yönetimlerinin kendi insan kaynağını ve politikalarını belirlemesine olanak tanır. Bu sistem, okul yönetimlerinin bölgesel ve yerel ihtiyaçlara daha duyarlı olmasını sağlayabilir. Ancak, devlet denetiminin ve kalite kontrol mekanizmalarının iyi işlemesi önemlidir. Özerklik, eğitimin niteliğini artırma potansiyeline sahipken, aynı zamanda suiistimallere ve kalite farklarına yol açabilir. Bu nedenle, devletin belirli bir kalite standardı koyarak bu okulları denetlemesi gerekmektedir. (Y22).

Eğitim kurumları devlet alt yapısında olmalı her okulun kendi yönetim kurulunca seçeceği eğitim amaçlarının dışına çıkabilir denetimi zorlaştır kalitesi düşer. (Y23).

Böyle bir şey mümkün olabilir ancak özerk olması bazı problemleri de beraberinde getirebilir. Bu yüzden devletin sıkı denetimlerde bulunması gerekir. (Y37).

Yönetim ve denetimin nasıl belirleneceğine bağlı. Devlet denetimi önemlidir. (Y38).

Sözleşmeli okullarda, yönetim ve insan kaynağının okul yönetim kurulunca belirlenmesine ilişkin, okul yöneticilerinden “Eğitim, devlet tekelinde olmalı” şeklinde görüş bildirenler, şunları söylemiştir:

Eğitimin tek elden yönetilmesi, işbirliğini artırır (Y18).

Yanlış buluyorum. Devletin okulları var, daha fazla okul yapmalı ve kendi öğretmenini atamalı. (Y19).

Devletçiyim, saçma geliyor. Çünkü kurumlar arasında ciddi farklılıklara yol açar denetimi zor olur. Bence eğitim-öğretim devlet eliyle olur. (Y20)

Finansmanın devletçe karşılandığı ancak yönetim ve insan kaynağının okul yönetim kurulunca yapıldığı özerk yapıda ortaokulların kapatılması gerektiğini düşünüyorum. Tüm eğitim kademeleri MEB’e bağlı olmalı ve genel atama yönetmeliğine tabi olmalıdır. (Y25)

Özerk bir yapı değil de ülke geneli ortak bir plan program olmasının daha iyi olacağını düşünüyorum. Bu da devlet eliyle tek elden olur (Y27).

Doğru bulmuyorum, okullar ve öğretmenler tamamen devlete bağlı olmalıdır (Y29).

Eğitimde fırsat eşitliğine zarar verir. Devlet okulları bu kurumların gerisinde kalabilir bunun için devlet okulları da finansal açıdan aynı oranda desteklenmelidir (Y30).

Özerk diye bir şey asla olmamalı (Y33).

Öğretmenler arasında ayrımcılığa sebep olur. Devlet eğitimi kendi eliyle yapmalı (Y36).

Okul yöneticilerinin, finansmanının devletçe karşılandığı, ancak yönetim ve insan kaynağının okul yönetim kurulunca belirlendiği özerk yapıda ortaokulun olabilirliğine yönelik *Uygulanması güç*” şeklinde görüş bildirenler, şunları söylemiştir:

Öğretmen rahat çalışamaz, yönetici ve öğretmen ezilir, iş yapamaz hale gelir. Eğitim yönetim kurulunun kişisel görüşlerine göre olacağından olumsuzluklara sebep olur. (Y4)

Objektif olabileceğini düşünmüyorum. Çünkü her yönetim kurulu, kendi düşüncelerine göre eğitim çalışmalarını / etkinliklerini düzenlemeye çalışacağından, eğitimin niteliğini olumsuz etkiler (Y8).

Doğru bulmuyorum. Okul yönetim kurulunun eğitim programına uygun bir program hazırlayıp hazırlamadığını denetleyecek bir sistemin kurulmasının zor olduğunu düşünüyorum. (Y11)

Yönetim ve insan kaynağı okul yönetimi tarafından liyakate dayalı olarak yapılırsa da özerkliğin sınırları belirlenmediği takdirde sorunlara yol açacaktır. (Y14)

Olmamalı çünkü bu eğer yönetim kurulu doğru seçilmezse okulun ve eğitimin amaçları dışına çıkmasına sebep olur ve beraberinde ciddi toplumsal kargaşaya sebep olabilir (Y15)

Liyakatle öğretmem alınır ve amaç sadece daha iyi bir eğitim vermek olursa olabilir. Kurumsal ve kişisel çıkarlar ön plana çıkarsa eğitim daha niteliksiz hala gelir ve uygulanamaz. (Y16).

Finansmanı devlet sağladığı zaman bu okullar özerk eğitim veremez (Y34).

Okul yöneticilerinin, finansmanının devletçe karşılandığı, ancak yönetim ve insan kaynağının okul yönetim kurulunca belirlendiği özerk yapıda ortaokulun olabilirliğine yönelik *“Bize uygun değil”* şeklinde görüş bildirenler, şunları söylemiştir:

İşlerliğinin olmadığını düşünüyorum. Bize uygun değil (Y9).

Kesinlikle karşıyım. Bu ilerde istemediğimiz sonuçlar doğurur. Her kurum kendine göre bir eğitim programı hazırlayacağına düzensizlikle ve aksaklıklar ortaya çıkar (Y17).

Devlet okulları özel okullar gibi finansal destek sağlanamazsa bu devlet okullarının rekabet seviyesini düşüreceğinden nitelik düşer. Bu açıdan uygulanamaz olduğunu düşünüyorum (Y35).

4.1.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın üçüncü alt problemi: “Sözleşmeli (Charter) Okullarda, Eğitim Programının Özerk Biçimde Okul Öğretmenleri Tarafından Hazırlanıp Uygulanmasına Yönelik, Okul Yöneticilerinin Görüşleri nelerdir?” şeklinde belirlenmiştir. Bu problemin çözümlemesi sonucunda ulaşılan bulgular Tablo 4.3’de verilmiştir.

Tablo 4.3. *Sözleşmeli (Charter) Okullarda, Eğitim Programının Özerk Biçimde Okul Öğretmenleri Tarafından Hazırlanıp Uygulanmasına Yönelik, Okul Yöneticilerinin Görüşleri*

Görüş	f	Katılımcılar
Uygulanabilir	8	Y3, Y12, Y16, Y21, Y24, Y28, Y31, Y32
Uygulaması zor	17	Y1, Y3, Y4, Y8, Y9, Y10, Y11, Y13, Y14, Y15, Y22, Y23, Y34, Y35, Y36
Program, devlet eliyle tek olmalı	13	Y5, Y6, Y7, Y17, Y18, Y25, Y26, Y27, Y29, Y30, Y33, Y37, Y38

Tablo 4.3'te sözleşmeli (charter) okullarda, eğitim programının özerk biçimde okul öğretmenleri tarafından hazırlanıp uygulanmasına yönelik, okul yöneticilerinin görüşleri “Uygulanabilir”, “Uygulaması zor” ve “Program, devlet eliyle tek olmalı” kodları altında verilmiştir.

Sözleşmeli okullarda, eğitim programının özerk biçimde okul öğretmenleri tarafından hazırlanıp uygulanmasına yönelik, okul yöneticilerinden “Uygulanabilir” şeklinde görüş bildirenler, şunları söylemiştir:

Başarılı olabilir. Aşırı bürokrasinin önüne geçilmiş olur ve uygulanabilirlik artar. Çözüm oluşturma süreci kısalmır. Öğrenciler daha etkin hale gelir. Kendine yeten mutlu ve yeteneklerinin farkında olan bireyler yetişir (Y2).

Öğretmenlerin fikirlerinin devletin politikasına uygun olduğu sürece uygulamada sıkıntılar yaşanmayacağını düşünüyorum (Y12).

Bu çok mantıklı öğretmenlerin okulun ihtiyaçlarına göre ana programa göre eğitim programlarını düzenleyerek uygularsa öğrenci başarısı artar. Bürokrasinin önüne geçilir gereksiz işler ile uğraşmak yerine eğitimle ilgilenilir. (Y16).

Bu doğru bir uygulama işleyişi öğretmenler daha iyi bildiği için ne olursa olsun onlar yapmalı (Y21).

Eğitim öğretim faaliyetleri daha düzenli olabilir bürokrasinin önüne geçilmiş olur (Y24).

Bu da olumlu bir durumdur okulun yapısı imkanları bilen kişilerin yapması daha doğrudur (Y28).

Çevreye uygun olmalı. Öğrencilerin öğrenimleri geliştirilebilir. Eğitimdeki yeniliklere daha kolay ulaşılabilir. Hem öğrenciler hem de toplum için daha faydalı olur. Bürokrasinin önüne geçilmiş olur (Y31).

Özerk olması olumlu çünkü her okulun amacı ve içinde bulunduğu çevre farklıdır. Bu farklılıklar dikkate alınabilir (Y32).

Sözleşmeli okullarda, eğitim programının özerk biçimde okul öğretmenleri tarafından hazırlanıp uygulanmasına yönelik, okul yöneticilerinden “Uygulanması zor” şeklinde görüş bildirenler, şunları söylemiştir:

Bu fikrin altında devletin ünite ve laik devlet yapısına zarar verecek birçok oluşum ortaya çıkabilir. Denetimin düzenli şekilde yapılırsa ancak o zaman başarılı olabilir. (Y1)

Yönetim izin verdiği kadar bir uygulama söz konusu olacaktır. Bu bazen sınırlılıklara sebep olur okulunun yönetimin ideolojik görüşlerine göre şekillenmesine sebep olur. Öğretmeler nesnel davranması zor olacağından sıkıntılar yaşanır. (Y3)

Yeni eğitimcilerin yetişme sıkıntısı doğurabilir. Öte yandan eğitimin planlı ve milli olması olmazsa olmazdır. Bu milli eğitimin amaçlarında da var zaten. (Y4)

Eğitim seviyesinde eşitlik olamaz. Her okulun öğretmenleri farklı düşüncelere sahip olabileceğinden okullar arasında ciddi eğitim farklılıkları ortaya çıkar. (Y8)

Devletin kontrol edemediği bir eğitim kurumu devletin yetiştirmeyi düşündüğü insan tipinden farklı olacağından uygulanamaz. (Y9)

Yetkinliği ve motivasyonu yüksek bir öğretmen kadrosu harikalar yaratabilir. Eğitimin etkili ve bireysel ihtiyaçlara yönelik olmasını, öğrencinin ve bölgenin ihtiyaçlarına yönelik eğitim verilebilirliği arttırabilir. Denetimin iyi şekilde yapılması şartıyla olumlu bakıyorum. (Y10)

Doğru bulmuyorum. Okul öğretmenleri ortak çerçeve bir programa sadık kalmadan bir program hazırlarsa her okulun kendine has bir program olacağından standart sağlanamaz. (Y11)

Çok verimli bir eğitim olmaz. Okullar arasında ciddi farklılıkların oluşmasına sebep olur. (Y13)

Bu tür okullarda getiri oranı ortaya çıkacağı için eşitlik ilkesine aykırı durumlar oluşacaktır. (Y14)

Her öğrenciyi geleceğe taşıyacak bilimsel çağdaş gerçekten eğitip öğretecek eğitim modeli olmalı. Bunun içinde donanımlı yeterli dersliği ve laboratuvarı olan okullar olmalı. Bu ise bizde oldukça zor. (Y15)

Sadece meslek liseleri için böyle yönlendirmelerin doğru olduğunu düşünüyorum (Y19).

Eğitimde birlik ilkesine aykırı, uygulanması ve denetlenmesi zor, karşıyım. Bu şekildeki eğitime karşıyım, kurumların bireysel düşüncelerine göre eğitim verilemez (Y20).

Eğitim programlarının öğretmenler tarafından hazırlanması, öğretmenlerin sahadaki deneyimlerinden faydalanılmasını ve müfredatın öğrencilere daha iyi hitap etmesini sağlayabilir. Ancak bu durumda öğretmenlerin programı hazırlarken yeterli pedagojik desteği ve kaynakları alması, ayrıca bu programların ulusal standartlara uygun olup olmadığının denetlenmesi gerekir. Öğretmenlerin program hazırlamada özgür olması, eğitimde yenilikçi ve yaratıcı yaklaşımların uygulanmasına katkıda bulunabilir, fakat bu durum eğitimde tutarsızlıklara yol açmamalıdır. Dolayısıyla, devletin asgari standartları belirleyip kontrol etmesi ve gerekli rehberliği sunması kritik olacaktır. Bu yeterlikte öğretmen bulmak oldukça güç (Y22).

Eğitim eşitlik ilkesine uymamaktadır. Her bölgede farklı eğitim verilmesine neden olur. Öğrenci çıktılarının neye göre değerlendirileceği kestirilemez (Y23).

Böyle bir uygulamanın olamayacağını düşünüyorum. Devlet para veriyorsa kendi istediği eğitimi uygular (Y34).

Öğretmenlerin okul yaşantılarındaki deneyimlerinden faydalanmayı sağlamak eğitim açısından yararlanılmakla birlikte farklı görüşlere sahip öğretmenlerin olması beraberinde yeni sorunlara sebep olur (Y35).

Ülke geneli sınavlarda problem yaşanır (Y36).

Sözleşmeli okullarda, eğitim programının özerk biçimde okul öğretmenleri tarafından hazırlanıp uygulanmasına yönelik, okul yöneticilerinden “Program, devlet eliyle tek olmalı” şeklinde görüş bildirenler, şunları söylemiştir:

Hayır, olmamalı, tamamen devlet kontrolünde olmalı. Ülkemizde çok çeşitli etnik gruplar olduğu için merkezi yönetim sarsılır eğitim kalitesi düşer (Y5).

Özerk yapı istemem. Çünkü kişisel görüşlere göre hazırlanan bir eğitim programının başarılı olacağını düşünmüyorum (Y6).

Eğitim programlarının denetlenmesi gerekir. Yeterince denetlenmezse eğitim programını amacının dışına çıkar. Kaliteli bir eğitim için ortak çerçeve bir plana bağlı kalarak esnek eğitim programları hazırlanır (Y7).

O zaman eğitimde çok farklı çıktılar oluşur. Bunun önüne geçmek için yapılacaksa bile devletin belirlediği çerçeve plana sadık kalınmalıdır (Y17).

Eğitim sistemi tek ve devlet tarafından belirlenmelidir (Y18).

Özel sektör, vakıf, STK vb. tarafından kurulan finansmanın devletçe karşılandığı ancak eğitim programının özerk biçimde okul öğretmenleri tarafından hazırlanıp uygulandığı ortaokulların eğitimi durdurulmalıdır. Eğitim programı tüm ülkede ortak olarak yürütülmeli ve gerekli takibi ve kontrolü devlet eliyle yapılmalıdır (Y25).

Eğitim programının özerk biçimde öğretmenler tarafından hazırlanıp uygulanması demek eğitimde birçok farklı eğitim felsefesi gelmesi demektir. Bu da bakanlığın belirlediği ortak eğitim felsefesine ters düşer (Y26).

Uygulanması taraftarı değilim, ülke geneli bir çerçevenin olmasının daha uygun olacağını düşünüyorum. (Y27).

Doğru bulmuyorum, eğitim programı devlet tarafından hazırlanmalıdır (Y29).

Objektif bilgi görüş eğitime gölge düşürür nesnel olmalı tek çatı altında eğitim programları oluşturulmalı (Y30).

Tamamen yanlış olur. Devlet programı uygulanmalı (Y33).

Derslerin içerik denetimleri devlet tarafından yapılmadığı sürece çeşitli sorunlar da beraberinde gelebilir. Oluşturulan bu içerikler öğrencilerin lehine de aleyhine de olabilir. Öğretmenler tarafından oluşturulan istendik durumlar öğrencilere empoze edilir. Bu durum olumlu da olabilir, olumsuz da. Bu yüzden içerikler tek kaynaktan yani devlet tarafından oluşturulmalıdır (Y37).

Program Atatürkçü ve laik olursa uygundur. Ancak bu bilinemez. Tam tersi programlar da olabilir. Gerek yok bence. Devlet eliyle olması kontrol açısından daha doğru. (Y38).

4.1.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın dördüncü alt problemi: “Sözleşmeli (charter) ortaokulların, öğrenciler tarafından seçilmesi ve tercih edilebilmesine yönelik okul yöneticilerinin görüşleri nelerdir?” şeklinde belirlenmiştir. Bu problemin çözümlemesi sonucunda ulaşılan bulgular Tablo 4.4’te verilmiştir.

Tablo 4.4. *Sözleşmeli Ortaokulun, Öğrenciler Tarafından Seçilmesi ve Tercih Edilebilmesine Yönelik, Okul Yöneticilerinin Görüşleri*

Görüş	f	Katılımcılar
<i>Yönlendirme sistemi yok</i>	5	Y2, Y5, Y28, Y36, Y38
<i>Sistem sağlıklı çalışmaz</i>	12	Y3, Y4, Y8, Y10, Y11, Y13, Y14, Y20, Y22, Y30, Y31, Y35
<i>Olumlu olur</i>	12	Y1, Y7, Y12, Y16, Y21, Y23, Y24, Y27, Y29, Y32, Y34, Y37
<i>Uygun değil</i>	9	Y6, Y9, Y15, Y17, Y18, Y19, Y25, Y26, Y33

Tablo 4.4’te sözleşmeli ortaokulun, öğrenciler tarafından seçilmesi ve tercih edilebilmesine yönelik okul yöneticilerinin görüşleri “*Yönlendirme sistemi yok*”, “*Sistem sağlıklı çalışmaz*”, “*Olumlu olur*” ve “*Uygun değil*” kodları altında verilmiştir.

Sözleşmeli ortaokulun öğrenciler tarafından seçilmesi ve tercih edilebilmesine yönelik, okul yöneticilerinden “*Yönlendirme sistemi yok*” şeklinde görüş bildirenler, şunları söylemiştir:

Öğrenciler tarafından seçilen okullarda başarı zordur. Çünkü ülkemizde öğrencilerin yeteneklerinin farkına varmalarını sağlayacak yeterince yönlendirme yapılmıyor (Y2).

Kurumlar resmi olmalı kontrol edilmeli hesap verebilir olmalı. Öğrenciler ülkemizde yeterince bilgili ve bireysel özelliklerinin farkında olmadığından sıkıntılar yaşanabilir (Y5).

Öğrencilerin seçim yapmasından ziyade bir kurum tarafından uygulanması daha uygundur. Çünkü yönlendirme mekanizması yok (Y28).

Öğrencilerin kendi ilgi ve yeteneklerine göre seçmesi mümkün değil. Öğrenciler o uygunluk ve bilinçte değil. Yönlendirme de yok (Y36).

Öğrencilerin bu konuda söz hakkı olacağını sanmıyorum. Veliler yönlendirme yapacaktır (Y38).

Sözleşmeli ortaokulun öğrenciler tarafından seçilmesi ve tercih edilebilmesine yönelik, okul yöneticilerinden “*Sistem sağlıklı çalışmaz*” şeklinde görüş bildirenler, şunları söylemiştir:

Tercihlerine yönelik olması bireysellik olarak düşünüyorum. Tercihlerin çok çeşitli olması uygulamada aksaklıklara neden olur ve eğitime yeni maliyetler getirir (Y3).

Eğitim formaldır. Nüfus popülasyonunda yığılmaya neden olur. Gayri resmi oluşumlara neden olur. Yeterince üniversite zaten var. Gelecekte iş sahibi olamayacağım sistemde bir okulu neden seçeyim (Y4).

Devamlılık sağlanması mümkün olmayabilir. Çünkü öğrenciler belli okulları seçerken bazı okulları hiç seçmeyebilir bu aynı tip okul sayısının artışına sebep olur. (Y8)

Sürdürülebilirlik açısından yaşanan bir sorunda öğrenciler mağdur olabilir olumlu bakmıyorum (Y10).

Doğru bulmuyorum. Bu eğitim kademesine öğrencilerin yeteneklerin ve kabiliyetlerinin yeterince farkına varmalarını sağlayamadığımızdan öğrenciler yanlış tercihler yapabilir (Y11).

Başarı oranı düşük ya da tam tersi olabilir. Öğrenciler eğitim dışı isteklerine göre okul seçimi yapabilir. Okulun öğrencinin isteğine göre olması beraberinde yeni sorunlar getirir (Y13).

Resmi olmayan tercih sonucu belirsizlik olan kestirilemeyen durumlara sebebiyet verecektir (Y14).

Resmi olmayan okulları seçmesi beka meselesi, tehlikeli toplum yapısını ve düzenini tehlikeye sokabilir (Y20).

Öğrencilerin ve velilerin, sözleşmeli ve özerk yapıda kurulmuş ortaokulları seçmesi, eğitimde çeşitlilik ve alternatif sunar. Bu tür okullar, öğrencilerin bireysel ihtiyaçlarına daha fazla odaklanma potansiyeline sahip olabilir. Ancak, bu okulların popüler hale gelmesi durumunda devlet okullarında öğrenci sayısının azalması ve kaynakların dengesiz dağıtılması riski ortaya çıkabilir. Eşit fırsatlar yaratılması ve bu okulların kalitesinin denetlenmesi kritik önemdedir (Y22).

Resmi olmayan kurum kuruluşlarla öğrencinin eğitim risk faktörü maximum düzeyde artar (Y30).

Özel sektör rekabet ortamı sağlar. Bu da okulların niteliklerini artırır. Ancak okullar için ek maliyetler oluşturabileceğinden bu okulların çok uzun ömürlü olacağını düşünmüyorum (Y31).

Öğrenciler açısından yararlı olmakla birlikte, fırsat ve olanak eşitliğine aykırı olabilir (Y35).

Sözleşmeli ortaokulun öğrenciler tarafından seçilmesi ve tercih edilebilmesine yönelik, okul yöneticilerinden “Olumlu olur” şeklinde görüş bildirenler, şunları söylemiştir:

Devlet tarafından belirlenen ortak bir müfredat uygulanırsa rekabeti artırabilir. Öğrenciler seçim ve özerkliğe sahip olması yeteneklerine uygun okullara yerleşmesini sağlayabilir. (Y1).

Seçilebilmeli fakat vaad ettiklerini yerine getiriyorlar mı diye denetlenmeli. Öğrencilerin yetenek ve kabiliyetlerine uygun okulları seçmeleri daha üretken bir toplum oluşturur. (Y7).

Öğrenciler tarafından seçim esneklik yaratıcılık açısından daha bilinçli bireyler yetişmesini sağlayabilir. (Y12).

İyi bir eğitim anlayışı benimsenmişse yeteneklerinin farkındaysa okulun ihtiyaçlarını tam olarak karşılayacağına inanırsak olur. (Y16).

Zaten bir öğrencinin belli kriterlerde doğrultusunda istediği okulda okuması en tabii hakkıdır (Y21).

Öğrenciler tarafından seçilmesi daha iyi olabilirdi. Kendi ilgi ve yeteneklerine göre okullara gidecekleri için motivasyonları artacağından daha başarılı olurlardı. (Y23)

Öğrenciler ilgi alanlarına göre okulları tercih edebilirler (Y24).

Kalabalık devlet okullarında öğrencilerin ilgisiz kalınacağı ve derslerine odaklanamayacağı düşünüldüğü için tercih edilmektedir. (Y27)

Okullara ek maliyet getirebilir. Öğrencilerin seçme şansı olması onların başarılarını olumlu yönde etkileyebilir. Eğitimde sürdürülebilirlik sağlanmış olur. (Y29)

Yerindelik bakımından olumlu (Y32).

Bu okulların tercih edilmesindeki temel etken ekonomidir. Bu okullar sınav odaklı eğitim modeli uyguladıkları için maddi durumu iyi olan öğrenciler tercih ediyorlar. (Y34)

Öğrencilerin dersler konusunda eksik hissettikleri ya da daha fazla kendilerini geliştirmeleri için tercih ettikleri (tabi ki belli bir denetime tabi tutularak) bu kurumların kurulmasına izin verilebilir. Kişilerin özgür iradeleriyle eğitim alma ortamları desteklenmelidir. Eğitimin alternatifi her zaman olmalıdır (Y37).

Sözleşmeli ortaokulun öğrenciler tarafından seçilmesi ve tercih edilebilmesine yönelik, okul yöneticilerinden “Uygun değil” şeklinde görüş bildirenler, şunları söylemiştir:

Resmi olmayan ortaokulları istemiyorum. Ülkemizde özel okulların çoğu bir ticarethane gibi görüldüğünden, öğrencilerin özgür seçim yapmasına olanak vermeyebilir (Y6).

Öğrenci açısından önemli değildir. Önemli olan bu tip kurumların neye hizmet ettiği. Bu açıdan bakılınca eğitim tek elden yani devlet tarafından yapılmalıdır (Y9).

Ülkemizdeki yabancı vakıf, sivil toplum örgütü ve özel okulların hepsi kapatılmalı. Okulların öğrenciler tarafından seçilmesi, okullar arasında rekabeti artırabilir ama bu seçimin bilinçsiz yapılması eğitimin niteliğini düşürür (Y15).

Eğitim özel olmamalı. Çünkü özel olan her şey ticari kaygı taşıdığından eğitim kalitesi ve niteliği düşer ayrıca eğitimden fırsat ve imkan eşitliğine aykırıdır. (Y17).

Eğitim devlet tarafından yönetilmelidir (Y18).

Doğru bulmuyorum. Bu işi ticarete dönüşüm aracı olarak değil de alanına özgü sınav ve puan bazlı kullanılması taraftarıyım (Y19).

Özerk yapıda sözleşme ile kurulan resmi olmayan ortaokulların özerkliği kaldırılmalı ve bu okullar devlet okulu olarak faaliyetlerine devam etmeli. (Y25)

Eğitimde fırsat eşitsizliğine yol açar (Y26).

Özerklik asla olmamalı (Y33).

4.1.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın beşinci alt problemi: “Okul yöneticilerinin, özerk yapıdaki ortaokulların nitelikli eğitim verebilmelerine yönelik görüşleri nelerdir?” şeklinde belirlenmiştir. Bu problemin çözümlemesi sonucuna ulaşılan bulgular Tablo 4.5’te verilmiştir.

Tablo 4.5. Okul Yöneticilerinin, Özerk Yapıdaki Ortaokulların Nitelikli Eğitim Verebilmelerine Yönelik Görüşleri

Görüş	f	Katılımcılar
Verebilir	18	Y1, Y2, Y3, Y7, Y10, Y12, Y13, Y22, Y24, Y28, Y29, Y30, Y31, Y32, Y35, Y36, Y37
Şartları karşılırsa	7	Y15, Y16, Y18, Y23, Y34, Y38
Veremez	13	Y4, Y5, Y6, Y8, Y9, Y11, Y14, Y17, Y19, Y20, Y21, Y25, Y26, Y27, Y33

Tablo 4.5’te okul yöneticilerinin, özerk yapıdaki ortaokulların nitelikli eğitim verebilmelerine yönelik görüşleri “*Verebilir*”, “*Şartları karşılırsa*” ve “*Veremez*” kodları altında verilmiştir.

Sözleşmeli ortaokulların nitelikli eğitim verebilmelerine yönelik, okul yöneticilerinden “*Verebilir*” şeklinde görüş bildirenler, şunları söylemiştir:

Personelin seçilebilir olması ve kaynakların doğru sevk edilebilmesi başarıyı getirecektir. Sözleşmeli olmayan devlet okullarında rekabet dolayısıyla kalitesini artırabilir (Y1).

Kaliteli eğitim verebilir. Çünkü bu okullar coğrafi şartlara ve bölgenin kültürüne göre ortak müfredata sahip kalarak eğitim öğretim faaliyetlerini düzenleyebilir (Y2).

Her okul bütçe konusundan bu özerkliği karşılayabilir. Finansal anlamda eksiklik durumu var. Bu eksiklik giderilirse eğitimde kalite başarı artacaktır (Y3).

Kullandıkları kaynakları kendileri seçerler. Buna bağlı olarak ders saatlerini etüt adı altında artar. Başarı artar bence (Y7).

Yeni yöntem ve teknikleri kullanmaları eğitimde kaliteyi arttırabilir (Y10).

Özerk oldukları için eğitimlerinin kaliteli olduğunu düşünüyorum (Y12).

Öğretmenlerini her yıl eğitime gönderebilirler. Programlar hazırlanırken sürece öğretmenlerin de katılımı sağlanarak daha işlevsel bir program hazırlanabilir (Y13).

Özerk yapıda okullar, eğitimde yenilikçi yaklaşımlar uygulama esnekliği sağladığı için kaliteyi artırma potansiyeline sahiptir. Bu okullar, standart eğitim programlarının dışına çıkarak daha modern ve öğrenci odaklı yöntemler geliştirebilir. Ancak, öğretmenlerin ve okul yönetimlerinin yeterliliği, kaynakların kullanımı ve devlet denetimi gibi faktörler bu okulların başarısını doğrudan etkileyecektir. Eğitimde kaliteyi artırmak için sürekli bir geri bildirim mekanizması ve düzenli performans değerlendirmesi yapılması gerekmektedir. (Y22)

Daha iyi bir eğitim öğretim faaliyeti sunabilirler (Y24).

Her zaman için okulun yapısı imkanları sosyal kültürel yapısına göre eğitim öğretim planlanmalıdır. O zaman başarı gelir (Y28).

Bu okullar hedeflerin gerçekleştirilmesinde maddi yardım sağlarken aynı zamanda daha temiz ve nitelikli bir eğitimin önünü açabilir. Devlet okullarıyla rekabet ile başarı da artabilir (Y29).

Öğretim programları planlanmasından yönetime ve finansal düzenlemelerine kadar her şeyiyle denetlenirse bu okulların kaliteli bir eğitim vermesini sağlayabiliriz (Y30).

Eğitimin kalkınmasına yardımcı olur. Seçim hesap verilebilirlik ve rekabet açısından faydalı olabileceğini düşünüyorum (Y31).

Kendi içinde karar mekanizması olduğundan değerlidir ama liyakati esas alarak yaparsa (Y32).

Finansal açıdan güçlü olduklarından daha nitelikli bir eğitim verebilirler. Ancak bu okulların yeterince denetlenmesi lazım aksi takdirde toplumsal sonuçları olabilir (Y35).

Okulun misyon ve vizyonunu önemli. Öğrenciyi tüm dünyada rahatlıkla yaşayabileceği bir eğitim programı uygulayan okullar başarılıdır. (Y36).

Göreceli olmakla birlikte bu işi gerçekten iyi yapan özerk kurumlar mevcuttur. Niteliği olmayan kurumlar da gayet tabi vardır. Genellersek kaliteli eğitim verebilirler. (Y37).

Sözleşmeli ortaokulların nitelikli eğitim verebilmelerine yönelik, okul yöneticilerinden “*Şartları karşılarsa*” şeklinde görüş bildirenler, şunları söylemiştir:

Tam donanım, öğretmene hak ettiği saygı ve emeğinin karşılığı olan maaş verilirse başarılı olabilir (Y15).

İyi bir ekiple bu çok mümkün ve yararlı olur. Ülkenin, okulun ve çevrenin ve öğrencilerin gereksinimlerine göre bireyler yetiştirilmesini sağlayabilir (Y16).

Sıkı bir şekilde denetlendiği müddetçe sıkıntı olmaz (Y18).

Atatürk ilke ve devrimlerine bağlı, saygın bireyler yetiştirmeleri önemlidir. Ülkenin yasalarına ve çerçeve eğitim programına sadık kalmalıdır. Bu şekilde olursa belki başarı gelir (Y23).

Kalite, sadece okulda değildir. Öğrenci akademik başarısı ve okulun eğitimi başarıyı getirir. Başarıyı sadece sınav sonuçlarına göre değerlendirdiğimizde bu okulları başarılı görebiliriz (Y34).

Bilimsel yönü var ise eğer, okul mutlaka başarılı olur (Y38).

Sözleşmeli ortaokulların nitelikli eğitim verebilmelerine yönelik, okul yöneticilerinden “*Veremez*” şeklinde görüş bildirenler, şunları söylemiştir:

Sadece özerk yapıda okul olacaksa öğretmenlerin çoğu okul yönetimlerin kişisel görüşlerine maruz kalır (Y4).

Nitelikli ve kaliteli olacağını düşünmüyorum. Çünkü her kurum kendi siyasi görüşüne göre okulu yönetecek, ona göre bir eğitim verecektir (Y5).

Bazı okullar iyi olurken, bazıları eğitimi önemsemez. Belli bölgelerdeki okullarda yığılmalar olabilir. Eğitimde bölgesel farklılıklar oluşur (Y6).

Ortak bir amaç, plan, program, denetim sağlanabilmelidir. Bu sağlanmazsa eğitim amacının dışına çıkar ve kaliteli ve nitelikli olamaz (Y8).

Kaliteden çok sınav odaklı olduğunu düşünüyorum. Nitelikli öğrenci yetiştirmek devletin genel amaçlarını gerçekleştirmek için yapılan eğitim ile sağlanır. Bununla değil (Y9).

Kaliteli eğitim verileceğini düşünmüyorum. Kendi fikirlerine göre eğitim vereceğinden ikiliklere sebep olacaktır (Y11).

Getiri oranı eğitimde eşitlik ilkesini karşılayamayacaktır (Y14).

Bunlara yönelik somut çıktıkların olduğunu sanmıyorum. Ülkemizde özerk yapılı eğitim kurumları bulunmamaktadır. Tüm eğitim kurumları devlet tarafından denetlenmelidir doğru olan da budur zaten (Y17).

Nitelikli ve kaliteli öğrenci yetiştirdiklerini düşünmüyorum (Y19).

On yıl o şekilde çalıştım, vasatın üstüne çıkamazlar. Çünkü bu kurumlar sadece kurum isimleri için reklam peşindeler eğitim niteliği ve kalitesi ikinci planda (Y20).

Devlet okullarının da bu dereceye gelmesi sağlanmalı. Özellerle bu iş olmaz (Y21).

Özerk yapıdaki ortaokulların nitelikli eğitim vereceklerine katılmıyorum. Sınavlarda başarıya dönük eğitim verdikleri için kısa vadede başarılı gibi görünse de uzun vadede ülkenin temel eğitim politikasına ve amaçlarına uygun yetiştiğini düşünmüyorum (Y25).

Öncelikle insan kaynakları yönetimine dikkat etmeleri gerekir. Personel gelişimi ve ücretlendirmede adil davranmalılar. Sınav odaklı öğrenci eğitiminden vazgeçip, bütünsel eğitime geçmelidir. Ancak özel okullarda da bu olanaklı değil (Y26).

Her öğretmen kaliteli eğitim verebilir. Ancak sistem ve adalet olmalı. Buda bizde yok. Hiçbir yerde yok (Y27).

Daha fazla bir şey vereceğine inanmıyorum (Y33).

4.1.6. Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın altıncı alt problemi: “Yürürlükteki yasalara göre, sözleşmeli (charter) ortaokulların kurulabilmesine yönelik, okul yöneticilerinin görüşleri nelerdir?” şeklinde belirlenmiştir. Bu problemin çözümlemesi sonucunda ulaşılan bulgular Tablo 4.6’da verilmiştir.

Tablo 4.6. *Yürürlükteki Yasalara Göre, Sözleşmeli Ortaokulların Kurulabilmesine Yönelik, Okul Yöneticilerinin Görüşleri*

Görüş	f	Katılımcılar
<i>Kısmen mümkün</i>	2	Y3, Y21
<i>Mümkün değil</i>	36	Y1, Y2, Y4, Y5, Y6, Y7, Y8, Y9, Y10, Y11, Y12, Y13, Y14, Y15, Y16, Y17, Y18, Y19, Y20, Y22, Y23, Y24, Y25, Y26, Y27, Y28, Y29, Y30, Y31, Y32, Y33, Y34, Y35, Y36, Y37, Y38

Tablo 4.6’da yürürlükteki yasalara göre sözleşmeli ortaokulların kurulabilmesine yönelik, okul yöneticilerinin görüşleri “*Kısmen mümkün*” ve “*Mümkün değil*” kodları altında verilmiştir.

Yürürlükteki yasalara göre, sözleşmeli olarak özerk yapıda ortaokulların kurulabilmesine yönelik, okul yöneticilerinden “*Kısmen mümkün*” şeklinde görüş bildirenler, şunları söylemiştir:

Kısmen geçerli. Ama yasaların tekrar düzenlenmesi ve güncellenmesi gerekir (Y3).

Devletin ilerisinde olmamalı. Şu haliyle kısmen uygulanıyor zaten. Özel öğretim okulları var (Y21).

Yürürlükteki yasalara göre, sözleşmeli ortaokulların kurulabilmesine yönelik, okul yöneticilerinden “*Mümkün değil*” şeklinde görüş bildirenler, şunları söylemiştir:

Mantıklı görünüyor. Ortak müfredat ortak kanuna göre sorun görünmüyor. Ama yasa değişiklikleri gerekiyor (Y1).

Çok zor. Ülkemizde Tevhid i Tedrisat yasasından dolayı eğitimin merkezi yapıda olması sebebiyle zorluklarla karşılaşılabilir. Öncelikle varolan yasaların düzenlenmesi gerekir (Y2).

Zaten yok mu ? Var ama bu yasalar özerk yapıdaki okulların kurulmasına imkan sağlamıyor, esnetilmeli ya da yeni düzenlemeler yapılmalıdır (Y4).

Uygun görmüyorum. Mevcut yasaların yeniden düzenlenmesi gerekir (Y5).

Özerk ortaokulu istemiyorum. Mevcut yasalar göre zaten uygulanabilir değil (Y6).

Çok fazla talep olması, daha fazla açılmalarına ortam hazırlıyor bu da devlet okullarına güvenin azaldığını gösteriyor. Ama şu anda yasal olarak açılmaz (Y7).

Devamlılık sağlayabilmek için daha çok efor sarf edeceğini düşünüyorum. Yasal olarak da mümkün değil (Y8).

Kurulmamalı, zaten yeteri kadar farklı bakış açısı ve örgütlü yapılar var. Bu tür yapılar Türkiye'nin geleceğine darbe demektir. Eğitim milli ve devlet eli ile yapılmalıdır. (Y9)

Şu andaki yasalara göre açılmaz. Denetim sistemindeki eksiklikler sebebiyle ülkemizde bu tür kuruluşlar bazı sorunları da beraberinde getireceğini düşünüyorum. (Y10)

Eğitimi devlet okullarının daha iyi verdiği inaniyorum. (Y11)

Sözleşmeli olan hiçbir şeyi uygun görmüyorum. Mevcut haliyle bu zaten mümkün değil. (Y12)

Yasal olarak olmaması daha iyi gibi geliyor bana. Eğitim öğretim birliği sağlanamayacağından ülke içinde ciddi farklılıklar doğurur. (Y13)

Bu şekilde gerçekleştirilecek eğitim çalışmaları için altyapıyı oluşturacak faktörler gerçekleşmediği için kurulamaz. (Y14).

Özel, tüzel veya İmam Hatip ortaokulu diye bir ayırım yapılmadan okullar kurulmalı (Y15).

Mevcut yasalara göre mümkün değil. Yeni yasalarla düzenlense bile bizim ülkemizde öncelik liyakat olmadığı için yasaları uygulamak zor (Y16).

Olumlu bakmıyorum zaten mevcut yasalara göre yapılamaz. Bu yasaların yeniden düzenlenmesi gerekiyor (Y17).

Milli eğitim tarafından denetlenebilir olduğu müddetçe problem olmaz ama bu yasalarla kurulamıyor kanaatimce (Y18).

İzin verilmemeli zaten mevcut yasalara göre bu mümkün değil çünkü hala tevhid i tedrisat kanunu geçerli (Y19).

İyi dileklerim yok zaten mevcut yasalara göre uygulanamaz bence eğitim tek elden devlet tarafından yapılmalıdır (Y20).

Yürürlükteki yasalara göre özerk yapıda okulların kurulması mümkün değil. Yasal düzenleme gerekli. Ancak bu yapılabilirse eğitim sistemine esneklik ve farklılıklar getirebilir. Bu tür okullar, yerel ihtiyaçlara ve bölgesel eğitim gereksinimlerine cevap verebilir. Ancak, bu okulların yasalar çerçevesinde belirli standartlara uygun olması ve kamu denetimine açık tutulması gerekmektedir. Eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanabilmesi için tüm öğrencilerin bu okullara erişiminin mümkün kılınması önemlidir. Ayrıca, özerk yapının suiistimal edilmemesi ve eğitimde kalite kaybına neden olmaması için düzenleyici çerçeve güçlü olmalıdır (Y22).

Olabilir ancak sıkı denetlenmelidirler. Mevcut yasaların düzenlenmesi ve yeni yasaların çıkarılması gerekir (Y23).

Yeni yasalar çıkması lazım (Y24).

Yürürlükteki yasalara göre sözleşmeli olarak özerk yapıda ortaokullar kurulmamalı var olan okullar kapatılmalıdır (Y25).

Kurulmaması gerektiğini düşünüyorum (Y26).

Kurulmasını istemiyorum. Yasalara göre yok zaten (Y27).

Yasalara uygun olması şartıyla her okulun kendi bünyesinde plan yapabilmesi mümkün olabilir. Özel okullar var yeter. Daha fazlasına gerek yok (Y28).

Doğru bulmuyorum. Zaten mevcut yasalara göre mümkün değil. Yeni yasalarla düzenlese bile eğitimde birliğin bozulmasına sebep olacaktır (Y29).

Yürürlükteki yasalara göre mümkün görünmüyor. Yeni yasal düzenlemeler çıkarılması denetim mekanizmaları sağlam şekilde düzenlenmelidir. (Y30)

Yürürlükteki yasalara göre uygun değil. Yasalar yeniden düzenlenmeli okullar bu yasalara göre denetlenmeli(Y31)

Yasalarla ilgili bilgim yok ama varolan yasalara göre özerk yapıda okul açılmaz (Y32).

Asla kurulmalı zaten yasal olarak şu anda olamaz (Y33).

Bütün okullar özerk değil resmi olmalıdır (Y34).

Yürürlükteki yasalar yeterli değil yeni yasalar düzenlenmeli denetlenmeli ve ülkenin eğitim politikasına uygun eğitim vermeliler (Y35).

Anayasaya bağlı kalınması şartıyla olabilir ancak yasal düzenleme gerekli bunun için (Y36).

Yürürlükteki yasalara göre bildiğim kadarıyla kurulamıyor (Y37).

Türkiye Cumhuriyeti kanunlarına göre şu anda kurulamıyor bildiğim kadarıyla. (Y 38).

4.1.7. Yedinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın yedinci alt problemi: “Okul yöneticilerinin, sözleşmeli (charter) ortaokullar ile kamuya (devlete) ait ortaokulların hizmet kalitesine yönelik görüşleri nelerdir?” şeklindedir. Bu problemin çözümlemesi sonucunda ulaşılan bulgular Tablo 4.7’de verilmiştir.

Tablo 4.7. *Okul Yöneticilerinin, Sözleşmeli Ortaokullar ile Kamuya Ait Ortaokulların Hizmet Kalitesine Yönelik Görüşleri*

Görüş	f	Katılımcılar
Yüksek olur	15	Y1, Y2, Y7, Y10, Y13, Y17, Y21, Y22, Y24, Y25, Y26, Y28, Y29, Y35, Y37
Rekabet artar	2	Y12, Y32
Devlet kurumları daha iyi	12	Y4, Y5, Y6, Y9, Y11, Y16, Y19, Y20, Y27, Y30, Y33, Y36
Değişken	9	Y3, Y8, Y14, Y15, Y18, Y23, Y31, Y34, Y38

Tablo 4.7’de sözleşmeli ortaokullar ile devlete ait ortaokulların hizmet kalitesine yönelik okul yöneticilerinin görüşleri “*Yüksek olur*”, “*Rekabet artar*”, “*Devlet kurumları daha iyi*” ve “*Değişken*” kodları altında verilmiştir.

Sözleşmeli (charter) ortaokullar ile kamuya (devlete) ait ortaokulların hizmet kalitesine yönelik, okul yöneticilerinden “*Yüksek olur*” şeklinde görüş bildirenler, şunları söylemiştir:

Müfredatın ortak ve devlet tarafından denetlenen okulların başarıyı arttıracığını düşünüyorum. Örneğin organize sanayi bölgelerinde kurulan özel meslek liseleri verilebilir. (Y1).

Hizmet kalitesi düşük. Yeterince denetlenmiyor. Merkezi bütçeden yeterince kaynak olmaması nedeniyle temizlik sorunun bile yeterince çözülmemesi diğer aksaklıkları beraberinde getiriyor. Özeller daha iyi (Y2).

Sadece eğitim değil güvenlik, sınıf mevcutlarının az olması, temizlik yönünden de tercih sebebi (Y7).

Özel okullar eğitimde yeni yaklaşımlar benimsedikleri için ve bürokratik engellere takılmadıkları için daha kaliteli buluyorum. (Y10).

Resmi okullarda başarı oranının her zaman daha yüksek olduğunu düşünüyorum (Y13).

Resmi ortaokullarda hizmet kalitesi maalesef yeterli değil, devlet yeterli personel desteği ve eğitim ödeneği sağlamıyor. Özel okullar daha iyi durumda (Y17).

Özel okullar daha nitelikli eğitim vermekte ama bu bence yanlış bir uygulama (Y21).

Sözleşmeli ve özerk okulların finansmanı devlet tarafından karşılandığı takdirde, bu okullar resmi okullara kıyasla daha fazla esneklik kazanabilir ve hizmet kalitesinde iyileşme görülebilir. Ancak, resmi okulların da aynı kalite standartlarında eğitim verebilmesi sağlanmalıdır. Aksi halde, bu okullar arasında büyük farklılıklar doğabilir ve eğitimde fırsat eşitsizliği artabilir. Devletin, her iki okul türünün de belirli bir eğitim standardına ulaşmasını sağlaması gerekmektedir. Aynı zamanda, rekabetin artırılması eğitim kalitesini genel olarak yükseltebilir, ancak bu süreç titizlikle yönetilmelidir. (Y22)

Devlet okullarına göre daha nitelikli ve temiz olabilir (Y24).

Sözleşmeli (charter) ortaokullara kıyasla kamu ortaokullarında hizmet kalitesi daha yüksektir. Kamu (devlet) okullarının gerekli altyapısı ve olanakları oluşturulduğunda, milli eğitimin genel hedeflerine ulaşılabilecektir (Y25).

Özerk yapıdaki ortaokullarda öğrenci ve personelin ihtiyaçlarına daha acil çözümler getirilebilirken, resmi ortaokullarda bu çözüm resmi engellere takılabilir. Ama resmi ortaokullarda daha güvenli beyinler yetiştirilebilmekte (Y26).

Devletin desteği, olanaklarını yükseltmesi açısından önemlidir. Katkı alan okulların daha kaliteli bir yapıda ve eğitimde olabileceği kanaatindeyim (Y28).

Öğrenci başına harcanan eğitim harcamalarının artmasıyla birlikte başarının geleceğini düşünüyorum. Aynı zamanda devlet okulları da devlet okullarıyla rekabet etmesiyle nitelik ve kalite artacaktır (Y29).

Kamu (devlet) okullarına göre finansal açıdan daha özgür oldukları için devlet okullara göre daha avantajlıdır. Devlet okullarının bunlarla rekabet etmesi için devlet tarafından desteklenmesi lazım (Y35).

Özerk yapıdaki ortaokullar sınav formatında çalıştığı için başarıları resmi kurumlara göre daha fazla olabilir. Başarılı devlet okulları da tabii ki vardır. Bu durum koşullara, ilçelere, illere göre vs. değişebilir (Y37).

Sözleşmeli (charter) ortaokullar ile kamuya (devlete) ait ortaokulların hizmet kalitesine yönelik, okul yöneticilerinden “*Rekabet artar*” şeklinde görüş bildirenler, şunları söylemiştir:

Rekabet artar. (Y2)

Mali denetim iyi yapılırsa kaliteli bir yarış olabilir. (Y32)

Sözleşmeli (charter) ortaokullar ile kamuya (devlete) ait ortaokulların hizmet kalitesine yönelik, okul yöneticilerinden “*Devlet kurumları daha iyi*” şeklinde görüş bildirenler, şunları söylemiştir:

Mesleki yönlendirme ve meslek sahibi yapmayan hiçbir oluşum devlete yarar sağlamaz. Bende onun altına imzayı gönül rahatlığı ile atamadım (Y4).

Resmi okulların imkan verildiğinde daha kaliteli hizmet verebileceğini düşünüyorum (Y5).

Suiistimale açık olur. Her okul kendi fikirlerini öğrencilere aşılamaaya çalışacağından eğitim-öğretim birliği sağlanamaz. En iyisi devlet okulları (Y6).

Mesele hizmet kalitesi değildir. Türkiye Cumhuriyeti'nin beka sorunudur. Farklı tür ve örgütlerde yetişen çocuklar bu travmadan kurtulamayıp devlet düşmanı olarak yetişmektedir (Y9).

Resmi ortaokulların hizmet kalitesi daha yüksektir (Y11).

Bence devlet okullarında en azından eşitlik olduğu için daha iyi bir eğitim olduğunu düşünüyorum (Y16).

Kaliteli değil, para kazanmak için ticaret haneleştirildiğini düşünüyorum. En iyisi remi okullar bence şu anda (Y19).

Devlet okulları Kaliteli bir yönetim ile kaliteli öğretmen kadrosu ile fark yaratabilir (Y20).

Devlet okullarının çoğaltılmalı ve sınıf mevcudunun düşmesi halinde kaliteli eğitim daha da iyi olacaktır (Y27).

Resmi olarak eğitim kalitesi her açıdan eğitim programını esasen oluşturup uygulamasıdır bunu başardığında kalite artar. Devlet hepsinden iyi bence (Y 30).

Her şey devlet eliyle yapılmalıdır (Y33).

Özeller maalesef bekleneni karşılamıyor. En iyisi devlet okulları (Y36).

Sözleşmeli (charter) ortaokullar ile kamuya (devlete) ait ortaokulların hizmet kalitesine yönelik, okul yöneticilerinden “*Değişken*” şeklinde görüş bildirenler, şunları söylemiştir:

Günümüzde bütçe anlamında hemen hemen aynı olma durumu vardır. Ama özel okullarda bir tık daha imkan olabilir. Aslında imkanlarla doğru orantılı. Okula göre değişiyor (Y3).

İkisi de kalitelidir. Kurallara yeterince uyulur ve program olması gerektiği gibi uygulanırsa tabi. (Y8).

Eğitimin birçok bileşeni olduğu için sadece özerklik üzerinden hizmet kalitesine yönelik değerlendirmede bulunmak yetersiz kalacaktır. Druum ve şartlara göre farklılıklar olabilir. (Y14).

Şartlar ve durumlara göre farklılıklar olabiliyor (Y15).

İki kurumda da yönetim ve denetim sistemi uygun bir şekilde işlediği sürece sıkıntı olmayacaktır (Y18).

Maalesef devletin kaynakları sınırlı olduğundan eğitim kalitesi düşmektedir. Özellerde de durum değişken. Bazıları iyi bazıları çok kötü (Y23).

İyisi de var kötüsü de yönetimi düzenli olan okullarda her türlü faaliyet ve hizmet sorunsuz işler. Bunun yanında finansal olarak iyi durumda olan bir okul yönetim yüzünden kalitesiz bir eğitim verebilir (Y31).

Eğer özerk okullar velilerden istedikleri gibi para alamayıp sadece devlet tarafından harcamaları karşılanırsa hizmet kaliteleri düşebilir (Y34).

Madem ki özerk, neden finansmanı devlet sağlıyor? Amaç eğitim değil mi? Devlet aynı olanağı kendi okullarına (devlet okullarına) verse, onlar da nitelikli hizmet üretir. Hem de en alasından (Y38).

BEŞİNCİ BÖLÜM: TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde, ulaşılan sonuçlar ve yapılan çözümlemeler, daha önce yapılmış olan araştırmalar ile karşılaştırılmakta ve tartışılmakta, tartışmalara paralel bir biçimde geliştirilen öneriler yer almaktadır.

5.1. Tartışma ve Sonuç

Finansmanı devlet tarafından karşılanan ve özel, tüzel kişiler, vakıf ve sivil toplum örgütleri tarafından ortaokulların kurulması ve eğitim yapabilmelerine yönelik ön plana çıkan ağırlıklı görüş “uygun olduğudur”. Okul yöneticilerinin yarısı “uygun olur” şeklinde görüşe sahiptir. Diğer bir deyişle, sözleşmeli (charter) ortaokulların kurulmasının, olumlu görüldüğü söylenebilir. Bunun yanında “eğitimin devlet okullarında yapılması gerektiği, sözleşmeli ortaokulların finansmanlarının da kendilerince karşılanması gerektiği ve ülkemiz için uygun olmadığı” şeklinde görüşler de ileri sürülmüştür.

Finansmanının devletçe karşılandığı, ancak yönetim ve insan kaynağının okul yönetim kurulunca belirlendiği, özerk yapıda, ortaokulun olabilirliğine yönelik olarak en fazla dile getirilen görüş “çok başarılı olacağı” yönündedir. Bunu “devlet denetiminin iyi olması gerektiği, uygulamasının güç olduğu ve Türkiye’ye uygun olmadığı, eğitimin devlet tekelinde olması gerektiği” yönünde görüşler izlemektedir. Özerk ortaokulun çok başarılı olacağı ve denetimin iyi olması gerektiği görüşlerinin ön plana çıkması, bu yapının denetiminin iyi olursa çok başarılı olacağının düşünüldüğü şeklinde yorumlanabilir. Ancak bununla birlikte, eğitimin devlet tarafından yapılması ve özel sektöre güvensizliğin sonucu olduğu düşünülmektedir.

Okul yöneticilerinin, özel sektör, vakıf, sivil toplum örgütü vb tarafından kurulan ve finansmanı devletçe karşılanan, ancak eğitim programının özerk biçimde okul öğretmenleri tarafından hazırlanıp uygulandığı ortaokul yapısıyla ilgili olarak, öne çıkan görüş “uygulamasının zor olduğudur”. Bunu “programın devlet eliyle tek olması ve uygulanabileceği” yönünde görüşler izlemiştir. Program geliştirme ve uygulamanın zor olduğu, eğitimciler tarafından bilinmektedir. Bununla birlikte devlet eliyle geliştirilmiş tek programın uygulanması, eğitimde birliğin bir gereği olarak düşünülmektedir. Bunlarla

birlikte okul yöneticilerinin bir kısmının “uygulanabileceği” yönünde görüş bildirmesi ise bunu desteklediklerini göstermektedir.

Sözleşmeli (charter) ortaokulun, öğrenciler tarafından seçilmesi ve tercih edilebilmesine yönelik okul yöneticilerinin en fazla dile getirdikleri görüşler, sistemin sağlıklı çalışmayacağı ve olumlu olacaktır. Bununla birlikte uygun olmadığı ve yönlendirme sisteminin olmadığı yönünde görüşler de bulunmaktadır. Genel olarak bakıldığında, olumsuz görüşlerin fazla olduğu görülmektedir. Yönlendirme sisteminin olmadığı, sistemin sağlıklı çalışmayacağı ve uygun olmadığı şeklinde görüşler bunun işlevsel ve sağlıklı olmayacağını düşündüklerini göstermektedir.

Sözleşmeli (charter) ortaokulların, nitelikli eğitim verebilmeleriyle ilgili olarak, okul yöneticilerinin yarısına yakını, verebileceği yönünde görüş bildirmiştir. Bunun yanında, veremeyeceği ve şartları karşılırsa bunun olabileceği şeklinde görüşler de bulunmaktadır. Charter ortaokulların nitelikli eğitim verebileceği yönünde görüşlerin yoğun olması, özel ve özerk sistemin esnek olması, kalite ve memnuniyet temelinde iş yapacağı inancının bir sonucu olarak görülebilir.

Yürürlükteki yasalara göre, sözleşmeli ortaokulların kurulabilmesine yönelik olarak, okul yöneticilerinin tamamına yakını “olanaklı olmadığı” yönünde görüşe sahiptir. Yalnızca iki yönetici “kısmen olanaklı olabileceği” yönünde görüş bildirmiştir. Bu durum, okul yöneticilerinin tamamına yakınının, varolan yasalarla özerk okulların kurulamayacağını düşündüklerini göstermektedir.

Okul yöneticilerinin yarısına yakını, sözleşmeli (charter) ortaokullarda hizmet kalitesinin, kamuya (devlete) ait ortaokulların hizmet kalitesinden daha yüksek olacağını düşünmektedir. Bunu, devlet kurumlarının daha iyi olduğu, değişken olduğu ve rekabetin artacağı görüşleri izlemiştir. Charter ortaokullarda hizmet kalitesinin yüksek olacağı düşüncesi, özel ve özerk yapıların sonucu olarak beklentiyi de göstermektedir. Ancak devlet kurumlarını daha iyi ve güvenli görenler olduğu gibi hizmet kalitesinin değişken olduğu, okullara göre değişken olduğu yönünde görüşler de bulunmaktadır. Rekabetin artacağı düşüncesinde olan yöneticiler ise farklılığın olduğu yerde rekabetin olacağını ileri sürmektedirler.

5.2. Öneriler

- Sözleşmeli (charter) ortaokullar, Türkiye’de deneme amacıyla birkaç ilde kurulabilir. Birkaç yıl gözlenebilir, incelenebilir.
- Sözleşmeli ortaokullarla ilgili çalıştay vb bilimsel çalışmalar yapılabilir. Böylece konunun bilimsel zeminde araştırılması ve tartışılması sağlanabilir.
- Özerk program geliştirme ve uygulama ile ilgili öğretmen yeterliklerinin artırılması için çalışmalar yapılabilir.
- Sözleşmeli (charter) ortaokulların kurulmasına yönelik yasal düzenlemeler yapılabilir.
- Sözleşmeli ortaokullara ilişkin, genel olarak okul yöneticilerinin temkinli oldukları görülmüştür. Bu konuda yöneticilerin kaygılarının ve sorunlarının giderilmesine yönelik seminer ve soru-yanıt, tartışma çalışmaları yapılabilir.
- Sözleşmeli ortaokullarla ilgili, bilgi ve farkındalık geliştirme çalışmaları yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Al, H. (2013). Eğitim Yönetiminde Charter Modeli ve Türkiye’de Uygulanabilirliği. *Sakarya İktisat Dergisi*, 2(8), 23-40.
- Alberta Learning (2002). *Charter Schools Handbook*. http://www.learning.gov.ab.ca/educationsystem/charter_hndbk.pdf
- Aydın, İ. (2012). *Alternatif Okullar* (4. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Bosetti, L. & Butterfield, P. (2016). The Politics of Educational Reform: The Alberta Charter School Experiment 20 Years Later. *Global Education Review*, 3(2).
- Bosetti, L. (2001). The Alberta Charter School Experience. C. R. Hepburn (Ed.). *Can the Market Save Our Schools?* (s. 101-120). Vancouver, BC: Fraser Institute.
- Buckley, J. & Schneider, M. (2009). *Charter Schools: Hope or Hype?* Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Buechler, M. (1996). *Charter Schools: Legislation and Results After Four Years*. Policy (Report PR-813).
- Bulkley, K. E. & Wohlstetter, P. (2004). *Taking Account of Charter Schools: What’s Happened and What’s Next?* New York: Teachers College Press.
- Carlson, D. & Lavertu, S. (2016). Charter School Closure and Student Achievement: Evidence from Ohio. *Journal of Urban Economics*, 95, 31-48.
- Clark, M. A., Gleason, P. M., Clark Tuttle, C. & Silverberg, M. K. (2015). Do Charter Schools Improve Student Achievement?. *Educational Evaluation and Policy Analysis*, 37(4), 419-436. doi: 10.3102/0162373714558292.
- da Costa, J. & Peters, F. (with Violato, C.) (2002). *Achievement in Alberta’s Charter Schools: A Longitudinal Study* (Report No: SAAE-Ser-13). Kelowna, BC: Society for the Advancement of Excellence in Education.
- Fabricant, M. & Fine, M. (2012). *Charter Schools and the Corporate Makeover of Public Education: What’s at Stake?* New York: Teacher College Press.
- Finn, Jr., C. E., Manno, B. V. & Vanourek, G. (2001). Charter Schools: Taking Stock. P. E. Peterson & D. E. Campbell (Ed.). *Charters, Vouchers and Public Education* (s. 19-42). Washington, DC: Brookings Institution Press.
- Finn, Jr., C. E., Manno, B. V. (2015). A Progress Report on Charter Schools. *National Affairs*, 24, 3-18.
- Finn, Jr., C. E., Manno, B. V., Wright, B. L. (2016). *Charter Schools at the Crossroads: Predicaments, Paradoxes, Possibilities*. Cambridge, Massachusetts: Harvard Education Press.

- Gereluk, D. & Kowch, E. (2012). *The Impact and Capacity of Alberta Charter Schools in Changing Contexts: 16 Years on*.
<http://www.calgarygirlsschool.com/appendix/Appendix%20P.6%20-%20TAAPCS%20U%20of%20C%20research%20proposal%20May%209%2012.pdf>
- Good, T. L. & Braden, J. S. (2000). *The Great School Debate: Choice, Vouchers and Charters*. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates.
- Lawton, S. B. & Brown, D. J. (2012). *Charter Schools*.
<http://www.thecanadianencyclopedia.ca/en/article/charter-schools/>
- NCES (2015). *Fast Facts: Charter Schools*.
<https://nces.ed.gov/fastfacts/display.asp?id=30>
- Nelson, C. & Miron, G. (2004). Professional Opportunities for Teachers: A View from Inside Charter Schools. K. E. Bulkley & P. Wohlstetter (Ed.). *Taking Account of Charter Schools: What's Happened and What's Next?* (s. 32-49). New York: Teachers College Press.
- O'Reilly, R. R. & Bosetti, L. (2000). Charter Schools: The Search for Community. *Peabody Journal of Education*, 75(4), 19-36. <http://www.jstor.org/stable/1493051>
- OECD (2011). *Lessons from PISA for the United States: Strong Performers and Successful Reformers in Education*, OECD Publishing.
<http://www.oecd.org/pisa/46623978.pdf>
- Ritchie, S. (2010): *Innovation in Action: An Examination of Charter Schools in Alberta*.
<http://cwf.ca/pdf-docs/publications/innovation-in-action-charter-schools-2.pdf>
- TAAPCS (2011). *About Charter Schools*. <http://www.taapcs.ca/about.html> adresinden 27
- Tuzcu, G. (2021), *Eğitim Ekonomisi*, Ankara: Pegem A Yayınevi.
- Tuzcu, G. (2025), İmam-Hatip Liselerinin Gelir Kaynakları ve Harcama Alanları, *Eğitim Ekonomisi ve Planlaması - Prof. Dr. Kasım Karakütük'e Armağan*. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayını, Ocak 2025, Ankara.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin.

EKLER

EK 1: Araştırma İzinleri

Evrak Tarih ve Sayısı: 28.10.2024-E.603272

T.C.
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu

Sayı : E-93803232-622.02-603272
Konu : Kadir GÜRÜ

Dağıtım Yerlerine

İlgide kayıtlı başvurumuz 7/10/2024 tarih ve 18-5 toplantı/karar nolu etik kurul toplantısında görüşülmüş olup, alınan karar ekte sunulmuştur.

Gereği için bilgilerinize arz ederim.

Prof. Dr. Oğuz KARADENİZ
Kurul Başkanı

Ek: Karar (1 sayfa)

Dağıtım:
Gereği:
Eğitim Bilimleri Enstitüsüne

Bilgi:
Sayın Dr. Öğr. Üyesi Gökhan TUZCU

Evrak Tarih ve Sayısı: 28.10.2024-E.603272

T.C
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİĞİ KURULU

SAYI: 68282350/2024/18

Toplantı Tarihi: 7.10.2024
 Toplantı Sayısı: 18
 Toplantı Saati: 16:15

178.233.42.116
987
30.10.2024

KARAR 5- Üniversitemiz Eğitim Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi (İÖ) Tezsiz Yüksek Lisans Programı 232284054 numaralı öğrencisi Kadir GÜR'ün danışmanı Dr. Öğr. Üyesi Gökhan TUZCU sorumluluğunda yürüttüğü "Charter (Sözleşmeli) Okullar ve Ortaokullarda Uygulanabilirliği" başlıklı projesine yönelik başvuru formu ile usul ve etik açıdan verdiği beyan ve ekler tetkik edilmiş olup; proje sahibinin, başvurusunda yer alan bilgi, belge ve taahhütnamelere uygun bilimsel davranışlar sergileyeceği kanaati oluşmuştur. İş bu karar oy birliği ile alınmıştır.